

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลของการสอนแบบอริยสังขีที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ศึกษา นางดาวรุ่ง อิ่มเอิบ **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล **ปีการศึกษา** 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรม ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบอริยสังขี

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบ อริยสังขี จำนวน 4 แผน รวม 8 ชั่วโมง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรม จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการสอนแบบ อริยสังขีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การสอนแบบอริยสังขี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
มัธยมศึกษาปีที่ 1

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลา จนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุพจน์ สินสุวงศ์วัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม อาจารย์บัณฑิต ไล้โธสง อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดท่าเรือ อาจารย์อังกฤษ คุรุกุล อาจารย์ 3 ระดับ 7 โรงเรียนพนมรุ้งเฉลิมพระเกียรติ อาจารย์อัมรา ต้นสวรรค์ ครูต้นแบบวิชาฟิสิกส์ โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคมและ อาจารย์ราเมศน์ โสมแสน ครูต้นแบบวิชาภาษาไทย โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือขอขอบพระคุณอาจารย์อุบลรัตน์ มาศภูมิ ที่ได้ให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล และขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา คุณผดุงศักดิ์ อิมเอิบและสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ดาวรุ่ง อิมเอิบ

พฤษภาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
สาระหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	6
การสอนแบบอริยสัจสี่.....	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจสี่.....	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	16
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	16
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	16
วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	19
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	20
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	22
สรุปการวิจัย.....	22
อภิปรายผล.....	23
ข้อเสนอแนะ.....	25
บรรณานุกรม.....	27
ภาคผนวก.....	33
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ.....	34
ข แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรม.....	36
ค แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่.....	46
ง ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	112
จ สถิติวิเคราะห์ข้อมูล.....	117
ประวัติผู้ศึกษา.....	120

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนของอริยสังขีและกิจในอริยสังขี	10
ตารางที่ 2.2 ขั้นของอริยสังขี กิจในอริยสังขีและวิธีสอนแบบอริยสังขี	11
ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อนการเรียนและหลังการเรียน	21

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และพัฒนาไปอย่างรวดเร็วตามกระแส ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีโลกตะวันตกเป็นผู้ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงนี้ทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสังคม จากการเปลี่ยนไปนี้ ทำให้เกิดการแข่งกันกันอย่างรุนแรงเพื่อชิงความได้เปรียบ เป็นเหตุให้เกิดความบาดหมาง เกิดปัญหาไร้ฉันทานทาง วัฒนธรรมและปัญหาต่าง ๆ มากมายตามมา นอกจากนี้กระแสวัฒนธรรมและข่าวสารข้อมูลที่ขาด การกลั่นกรอง ไหลผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ธุรกิจบันเทิง โฆษณา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิด วัฒนธรรม ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ รวมทั้งเกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม เกิดการลอกเลียนแบบที่ผิด ๆ

ในขณะที่วิทยาการเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงให้เจริญไปในทางวัตถุแต่ปรากฏว่า ความเจริญทางด้านจิตใจนั้นกลับเสื่อมโทรมลง ทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่อย่างเดียดร้อัน สับสนวุ่นวาย เช่น เกิดปัญหาหยาบเสพติด ปัญหาโรคจิต โรคประสาท คอรัปชั่น การเบียดเบียนซึ่งกัน และกันในลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าแม้สังคมจะได้รับการพัฒนาให้ เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีแต่ยังมีบุคคลส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่สังคมไม่พึง ประสงค์ โดยเฉพาะในหมู่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของประเทศ

ปัจจุบันนี้ได้กล่าวถึงปัญหาเด็กและเยาวชนกันมาก อาจจะเป็นเพราะความบีบคั้นทาง เศรษฐกิจและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนที่ไม่สมดุลย์ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น เด็กและเยาวชนขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่เคารพบิดา มารดา ครู อาจารย์ มีนิสัยก้าวร้าว หลงอบายมุข ฟุ้งเฟ้อ เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เอาอย่างแบบ ผิด ๆ โดยไม่กลั่นกรอง เป็นต้น สถาบันทางการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลได้ตระหนักและ ให้ความสำคัญถึงปัญหาเหล่านี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยกำหนดให้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาทุกระดับชั้น เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการ แข่งขัน สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทย ควบคู่ความเป็นสากล

รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล (กรมวิชาการ 2544 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 -2549) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งให้การศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่พัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา 2545 : 2)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงนำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนามาใช้สอนเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข สามารถพัฒนาตนเองและสังคมได้ โดยกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาต้องเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาทุกคนและทุกระดับชั้น และกำหนดให้ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1- ม.3) เรียน 80 ชั่วโมงต่อปี (กรมวิชาการ 2546 : 9) และนอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้มีมาตรฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ 12 ปี และจุดหมายข้อ 1 ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือเพื่อเน้นความเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (กรมวิชาการ 2546)

ที่ผ่านมา การวิจัยของกรมวิชาการพบว่านักเรียนไม่เห็นความสำคัญในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และไม่มีความรู้ของพระพุทธศาสนา รวมถึงการละเลยการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ซึ่งมีสาเหตุมาจากครูขาดวิธีการและทักษะการสอน ครูเน้นการสอนเนื้อหาเป็นสำคัญไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่จะหาคำความรู้ใหม่ที่ให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลเนื่องจากวิธีการสอนนั่นเอง (รุ่ง แก้วแดง 2541 : 11 อ้างถึงใน รัฐมีจันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 2)

คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน อาศัยพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งคำสอนและเป็นมาตรฐานที่ยึดถือปฏิบัติตามมาตลอด คนไทยจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมกับวัยและเป็นประโยชน์กับชีวิตอย่างแท้จริง ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นคนที่มีคุณธรรม เป็นคนดี มีปัญญา มีความเป็นไทยและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมอย่างมีความสุข "หลักธรรม" ไม่คบบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู เป็นหลักธรรมที่จะพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตามความต้องการของสังคม เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ มาทำการทดลองในการสอน เพราะกระบวนการเรียนการสอนตามขั้นตอนของอริยสัจสี่นี้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดค้น และสร้างสรรค์ สอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมให้มีคุณลักษณะตามหลักการและจุดหมายของการจัดการศึกษาตามแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการสอนแบบอริยสัจสี่

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียน เรื่องหลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม โดยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากร คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 160 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 39 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

4.3 เนื้อหาวิชาที่นำมาใช้สอนคือ หลักกรรม จากมงคล 38 เรื่อง ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บุญผู้ที่ควรบูชาและกตัญญู

3.4 การทดลองสอน ใช้เวลา 8 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที โดยแบ่งการทดลอง

ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบอริยสังคีติ

3.5 ตัวแปรที่ทำการศึกษา

3.5.1 **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ วิธีสอนแบบอริยสังคีติ

3.5.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1 พัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่นักเรียนแสดงออกด้วยตนเอง เชื่อถือได้

5.2 วิธีการสอนแบบอริยสังคีติที่ผู้วิจัยนำมาทดลองในครั้งนี้มีการฝึกให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาตามขั้นตอนของอริยสังคีติควบคู่ไปพร้อมด้วย

5.3 ตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อพัฒนาการของนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ ผู้วิจัยไม่นำมาพิจารณาในการวิจัยในครั้งนี้

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **วิธีการสอนแบบอริยสังคีติ** หมายถึง การนำเอาหลักวิธีการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนแก่พุทธบริษัท มาเป็นแนวทางในการสอน วิธีการสอนแบบอริยสังคีตินี้เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาทางเลือกในการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยมีลำดับขั้นตอนไว้ดังนี้

6.1.1 **ขั้นทุกข์** หมายถึง ให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ นิทานธรรมะ เรื่องเล่า การแสดงบทบาทสมมติ แล้วพิจารณากำหนดเหตุของปัญหานั้น

6.1.2 **ขั้นสมุทัย** หมายถึง ให้นักเรียนคาดคะเนสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ไข

6.1.3 **ขั้นนิโรธ** หมายถึง ให้นักเรียนได้กำหนดเป้าหมายที่หมดปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้แก้ปัญหาจากสาเหตุที่ค้นพบในขั้นสมุทัย วิเคราะห์ถึงผลที่จะได้รับ โดยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลในแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดกลุ่มสาระ ฯลฯ จากเอกสารประกอบการเรียน และประสบการณ์ของตนเองที่ได้พบเห็นมาในชีวิตประจำวันแล้วบันทึกไว้เป็นข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาในขั้นต่อไป

6.1.4 ชั้นมรรค หมายถึง ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่รวบรวมได้ในชั้นนิโรธ เลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่สามารถทำให้แก้ปัญหาได้ สรุปวิธีการที่ได้ผลนั้นและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในชั้นนิโรธ และนำไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันต่อไป

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ซึ่งพิจารณาได้จากคะแนนที่นักเรียนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

6.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะต้องเรียนเพื่อ ให้ผู้เรียนเกิดความเจริญองงามทางสังคม มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

6.4 หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรในพระพุทธศาสนา ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา จากหลักสูตรแกนกลางของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน ชุมชนและสังคมท้องถิ่น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม ประกอบไปด้วย 4 เรื่อง คือ ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้นำการสอนแบบอริยสัจสี่ไปใช้ในการสอนหัวข้ออื่นในรายวิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบอริยสัจสี่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. สาระหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. การสอนแบบอริยสัจสี่
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจสี่

1. สาระหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์ต่าง ๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม เทอดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่า อนุรักษ์ พัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมและศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 1)

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยและ ได้กำหนดจุดหมายข้อ 1 ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์และนอกจากนี้หลักสูตรยังได้บรรจุหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไว้ใน

มาตรฐานสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ 12 ปี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ กล่อมเกลานิสัยใจคอของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี พัฒนาชีวิต พัฒนาสังคมให้บรรลุประโยชน์ และสันติสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ ของสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม มีรายละเอียดดังนี้คือ
มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธา ในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมและศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ซึ่งทั้งสามมาตรฐานของสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมนี้ เป็นมาตรฐานที่เด็กและ เยาวชนต้องได้รับการปลูกฝังทุกระดับชั้น เพื่อให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่อยู่ในระยะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น เป็นวัยที่ต้อง คบเพื่อนมากขึ้น รู้จักผู้คนมากขึ้นนั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ได้รับการปลูกฝังและ เรียนรู้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง พระรัตนตรัย (พุทธคุณ 9) อริยสัจ 4 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) : ชั้น 5 - ธาตุ 4, สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) : หลักกรรม อบายมุข 6 , นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) : สุข 2 (กายิก, เจตสิก) คิหิสุข, มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) : ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 กุศล 3 มงคล 38 ในเรื่องไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู

ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหลักมงคล 38 หมู่ที่ 1 คือ ฝึกให้เป็นคนดี ในเรื่อง ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และหมู่ที่ 7 การแสวงหาธรรมะใส่ตัว ในเรื่อง กตัญญู ซึ่งแต่ละเรื่อง มีความหมายดังนี้ (พระสมชาย ฐานวุฑฺโฒ 2544 : 13 – 33)

1. ไม่คบคนพาล หมายถึง การไม่ยอมมีพฤติกรรมสัมพันธ์ใด ๆ กับคนพาล (คนพาล หมายถึง คนที่มีใจขุนมัวเป็นปกติ ไม่รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร)
2. คบบัณฑิต หมายถึง การมีพฤติกรรมสัมพันธ์กับคนที่มีใจผ่องใสอยู่เป็นปกติ ทำให้มี ความเห็นถูก ยึดถือค่านิยมที่ถูกต้อง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา เป็นผู้รู้ดี รู้ถูก รู้ชอบ

3. บุษาคุศัลยา หมายถึง การเลื่อมใส ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่มีคุณความดี ควรค่าแก่การระลึกนึกถึงและยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตาม ซึ่งแสดงออกด้วยกิริยาอาการสุภาพทั้งต่อหน้าและลับหลัง

4. กตัญญู หมายถึง การรู้จักบุญคุณกับสิ่งใดหรืออะไรก็ตามที่เป็นบุญหรือมีคุณต่อตนแล้ว ก็ตามระลึกนึกถึงด้วยความซาบซึ้งไม่ลืมเลือน

ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมจากมงคล 38 ในเรื่อง ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บุษาคุศัลยา และกตัญญู แล้วนักเรียนสามารถมีความรู้ความเข้าใจ มีค่านิยมที่ดีงาม สามารถปฏิบัติตามและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาการเรียนรู้ แก้ปัญหาในชีวิตและอยู่ร่วมในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขสืบไป

2. การสอนแบบอริยสัจสี่

วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นหนึ่งในวิธีการสอนของพุทธวิธี ซึ่งเป็นการนำเอาหลักธรรมหรือวิธีการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนแก่พุทธบริษัท มาประยุกต์เป็นแนวทางในการสอน (พระตำรา จารุวั โส 2542 : 18)

ความหมายของ "อริยสัจ" ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530 : 526) ได้ให้ความหมายของอริยสัจไว้ว่า อริยะ หมายถึง บุคคลผู้บรรลุนิพพานวิเศษ ส่วนคำว่าสัจจะ หมายถึง ความรู้เรื่องแห่งความจริง ดังนั้น อริยสัจ จึงหมายถึงความจริงของพระอริยะ หรือความจริงอันประเสริฐเป็นข้อธรรมสำคัญหมวดหนึ่งในพุทธศาสนา 4 ประการ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

วศิน อินทสระ (2530 : 4- 5) กล่าวว่า อริยสัจสี่ เป็นหลักคำสอนที่สำคัญของพระพุทธเจ้า เป็นหัวข้อธรรมอย่างยิ่งหัวข้อหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นหัวใจของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาชีวิตและการแก้ปัญหานั้น ๆ ความทุกข์เป็นปัญหาชีวิตที่เผชิญหน้าทุกคนอยู่ การแก้ปัญหานั้นจะต้องดำเนินไปตามหลักเหตุผลและสติปัญญา หรือดำเนินการให้ถูกต้องตามเหตุของปัญหานั้น ๆ แล้วดับที่เหตุ ปัญหาจึงจะคลี่คลายหรือดับลงได้ วิธีการของอริยสัจสี่จึงเป็นแนวทางแห่งการแก้ปัญหาคือชีวิตทุกอย่าง

กลุ่มศักยบุตร (2530 : 55 - 63) กล่าวว่าอริยสัจ คือ รู้ทุกข์ รู้เหตุแห่งทุกข์ รู้ความดับของทุกข์ รู้วิธีปฏิบัติให้เกิดความดับทุกข์ นั่นคือ อริยสัจ เป็นหัวใจของพุทธศาสนา

พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต 2531 : 896) ได้ขยายความของอริยสัจสี่ ดังนี้

1. ทุกข์ แปลว่า ความทุกข์ หรือสภาพที่ทนได้ยาก ได้แก่ ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ยกเว้น

ให้ลึกลงไปอีกหมายถึง สภาวะของสิ่งทั้งหลายที่ตกอยู่ในกฎธรรมดาแห่งความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ซึ่งประกอบด้วยภาวะบีบคั้น กดดัน ขัดแย้ง ขัดข้อง มีความบกพร่องไม่สมบูรณ์ในตัวเอง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่อาจให้ความพึงพอใจเต็มอิมแท้จริง พร้อมทั้งจะก่อปัญหาสร้างความทุกข์ขึ้นมาได้เสมอ ทั้งที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นแล้วและที่อาจเกิดเป็นปัญหาขึ้นมา เมื่อใดเมื่อหนึ่งในรูปใดรูปหนึ่งแก่ผู้ที่ยึดติดถือมั่นไว้ด้วยอุปทาน

2. ทุกขสมุทัย เรียกสั้น ๆ ว่า สมุทัย แปลว่าเหตุเกิดแห่งทุกข์หรือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ความอยากที่ยึดถือเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง ทำให้ชีวิตถูกบีบคั้นด้วยความเร่งร้อน กระทบกระเทือน ความหวงแหนเกลียดชัง หวั่นกลัว หวาดระแวง ความเบื่อหน่ายหรือความคับข้องติดขัดในรูปใดรูปหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ไม่อาจปลดปล่อยโล่งเบาเป็นอิสระ สดชื่น เบิกบานได้อย่างบริสุทธิ์สิ้นเชิง ไม่รู้จักความสุขชนิดที่เรียกว่าไร้ใฝ่ฝ้าและไม่ยึดเพ้อ

3. ทุกขนิโรธ หรือ นิโรธ แปลว่า ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกตัณหาย้อมใจ ไม่ถูกบีบคั้นด้วยความรู้สึก กระทบกระเทือน ความเบื่อหน่าย หรือความคับข้องติดขัดอย่างใด หลุดพ้นเป็นอิสระ ประสบความสุขที่บริสุทธิ์ สงบ ปลอดโปร่งโล่งเบา เบิกบาน เรียกสั้น ๆ ว่า นิพพาน

4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หรือ มรรค แปลว่าทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์ หรือข้อปฏิบัติ ให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 หรือที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เป็นทางสายกลาง ซึ่งดำเนินไปพอดีที่จะให้ถึงนิโรธ โดยไม่ติดข้องหรือเียงไปหาทางที่สุดสองอย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค (ความหมกมุ่นในกามสุข) และอัตตakilมณานุโยค (การประกอบความลำบากแก่ตน คือ บีบคั้นทรมานตนเองให้เดือดร้อน)

หลักอริยสัจจนอกจากจะเป็นคำสอนที่ครอบคลุมหลักธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแล้ว ยังมีคุณค่าเด่นหลายประการพอสรุปได้ดังนี้ (พระธรรมปิฎก 2538 : 920)

1. เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ไขปัญหามาตามระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่างซึ่งวิธีการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามที่จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผลจะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกันเช่นนี้

2. เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตนด้วยปัญญาของมนุษย์เองโดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ไม่ต้องอ้างอำนาจดลบันดาลของตัวการพิเศษเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ

3. เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ไม่ว่ามนุษย์จะเติบโตออกไปเกี่ยวข้องกับ

สัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวกว้างขวางมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าเขายังจะมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่าและสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดีแล้ว เขาจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป

4. เป็นหลักความจริงกลาง ๆ ที่ติดเนื่องอยู่กับชีวิตหรือเป็นเรื่องของชีวิตเองแท้ ๆ ไม่ว่าจะมนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการหรือดำเนินกิจการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตนและไม่ว่าศิลปวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ นั้นจะเจริญขึ้นหรือเสื่อมลง สูญสลายไปหรือเกิดมีใหม่ขึ้นมาแทน อย่างไรก็ตามหลักความจริงที่เรียกว่าอริยสัจนี้ก็คงยืนยง ใหม่และประโยชน์ได้ตลอดทุกกาล

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2538 : 901 - 902) กล่าวว่า สิ่งสำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาเรื่อง อริยสัจนั้น คือ การศึกษา " กิจในอริยสัจสี่" ควบคู่กันไปด้วยจึงจะมองเห็นภาพแจ่มชัดขึ้นอีก กิจในอริยสัจสี่ คือ หน้าที่อันพึงกระทำต่ออริยสัจสี่แต่ละอย่าง หรือหน้าที่ต่ออริยสัจข้อนั้น ๆ มี 4 ข้อ กิจทั้ง 4 นี้ เป็นข้อที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและเสร็จสิ้นในอริยสัจสี่แต่ละอย่างให้ตรงข้อกันในการปฏิบัติจริงนั้น การทำหน้าที่ได้ถูกต้องนั้นต้องอาศัยความรู้ หรือญาณ การรู้จักในอริยสัจ เรียกว่า กิจญาณ

พระราชวรมุนี (2520 : 120 - 122 อ้างถึงใน รัศมีจันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 11) อริยสัจสี่นั้นเป็นที่คุ้นเคยกันอยู่ทั่วไป แต่กิจของอริยสัจสี่นั้นไม่ค่อยคุ้นเคยกันมากนักจึงขอยกจากคำอธิบายของพระราชวรมุนี เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะประยุกต์หรืออนุโลมใช้เป็นวิธีการสอนต่อไป โดยจัดเป็นคู่ ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2. 1 ขั้นตอนของอริยสัจสี่และกิจในอริยสัจ

ขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจ	กิจในอริยสัจ
1. ทุกข์ (ความทุกข์, สภาวะที่บีบคั้นบกร่วง ความปรารถนา ไม่สมหวัง)	1. ปริยญา การศึกษาให้รู้จักเข้าใจชัดตามสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาหรือความทุกข์
2. สมุทัย (สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหาทั้ง 3)	2. ปหานะ กำจัด ทำให้หมดสิ้นไป ได้แก่ การแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหา คือ กำจัดตัณหาให้สิ้นไป

ตารางที่ 2. 1 (ต่อ)

3. นิโรธ (ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป หลุดพ้นเป็นอิสระคือ นิพพาน)	3. สัจฉิกิริยา ทำให้แจ้ง คือ เข้าถึงหรือบรรลุจุดหมายที่ต้องการ ได้แก่ การเข้าถึงภาวะที่ปราศจากปัญหาแจ้งในวิธีการที่จะกำจัดปัญหาหรือทุกข์
4. มรรค (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทางสายกลางคือ มัชฌิมาปฏิปทา)	4. ภาวนา การกระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย ได้แก่ การลงมือแก้ปัญหตามแนวทางของข้อปฏิบัติเพื่อจะได้บรรลุถึงความดับทุกข์

วิธีการสอนหรือการสอนนั้นย่อมเป็นการกระทำอย่างหนึ่ง คือจะทำอย่างไรผู้เรียนจึงจะเกิดความเข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาได้ ดังนั้นจะต้องประยุกต์จาก " กิจในอริยสัจสี่ " เป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นเรื่องของการปฏิบัติหรือการกระทำ มิได้ประยุกต์จากตัวอริยสัจสี่โดยตรง (รัสมี่จันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 12)

สาโรช บัวศรี (2526 : 6 อ้างถึงใน รัสมี่จันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 13 - 14) ได้กล่าวอ้างถึงการประยุกต์วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ว่าเป็นการกระทำแบบที่เรียกกันในภาษาลาตินว่า mutatis mutandis (m.m.) คือเป็นการอนุโลมและปรุ้งแต่งเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติหรือเพื่อให้เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่สูงขึ้นไป และเป็นการประยุกต์จากกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่าง ๆ ของอริยสัจสี่ โดยถือด้านปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่มิได้ประยุกต์โดยตรงจากตัวอริยสัจเอง เรียกว่า เป็นการประยุกต์จากส่วนหนึ่งของอริยสัจเท่านั้นเอง และได้เสนอชั้นของอริยสัจสี่ กิจในอริยสัจสี่ และวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ชั้นของอริยสัจสี่ กิจในอริยสัจสี่และวิธีสอนแบบอริยสัจสี่

ชั้นของอริยสัจสี่	กิจในอริยสัจสี่	วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจสี่และกิจอริยสัจสี่พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้)
1. ทุกข์	1. ปริญญา	1. ชั้นกำหนดปัญหา (หรือชั้นทุกข์) ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาดูปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยตนเองด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขต

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ขั้นของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจสี่และ กิจอริยสัจสี่พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้)
		ของปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้จงได้
2. สมุทัย	2. ปหานะ	<p>2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (หรือขั้นสมุทัย)</p> <p>ก. ครูช่วยผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตนเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง</p> <p>ข. ครูช่วยผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้น จะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหาเหล่านั้น</p> <p>ค. ครูช่วยผู้เรียนให้คิดว่าการแก้ปัญหาที่สาเหตุนั้นอาจจะกระทำอะไรได้บ้างคือให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อ ๆ</p>
3. นิโรธ	3. สัจฉิกิริยา	<p>3. ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล (หรือขั้นนิโรธ)</p> <p>สัจฉิกิริยา หมายถึง การทำให้แจ้งหรือทำให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ ทำอย่างไรจึงจะทำให้แจ้งได้ ถ้าเจริญรอยตามของพระพุทธองค์ก็ต้องทำด้วยตนเอง จะเห็นว่าพระพุทธองค์ทดลองวิธีการต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง เช่น โยคะ ตบะ และทรงอดพระกระยาหาร เป็นต้น เมื่อทรงเห็นว่าทรงทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลของการทดลองแต่ละอย่างหรือที่เรียกว่า ข้อมูลไว้พิจารณาในขั้นไม่บรรลุจุดหมายที่ต้องการได้ จึงทรงใช้วิธีการสมถะ และวิปัสสนากรรมฐาน ดังนั้นในการสอนขั้นนี้ครูต้องช่วยผู้เรียนให้ได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ</p>
4. มรรค	4. ภาวนา	<p>4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (หรือขั้นมรรค)</p> <p>ก. จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลาย ๆ อย่างนั้นย่อมได้ผลออกมาให้เห็นว่าแก้ปัญหาไม่ได้เลย หรือผลประการนี้ชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้แน่นอนแล้วและได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้</p>

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ขั้นของ อริยสัจสี่	กิจใน อริยสัจสี่	วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ (ให้ดูคำอธิบายของอริยสัจสี่และ กิจอริยสัจสี่พร้อมกันไปกับการกำหนดวิธีสอนนี้)
		<p>ในขั้นที่ 3 นั้นจนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จ</p> <p>ข. จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริง ต่อไปก็ให้สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบหรือเป็นแนวทางปฏิบัติแล้วลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น โดยทั่วกัน</p>

จะสังเกตเห็นว่า วิธีสอนแบบอริยสัจสี่เป็นวิธีการสอนแม่บทที่แท้จริงของวิธีการแก้ปัญหา
นั่นเอง ดังที่ รัชมีจันทร์ ศรีรัตน์ (2544 : 19) ได้เปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหากับวิธีการสอน
แบบอริยสัจสี่ไว้ดังนี้

วิธีการแก้ปัญหา	วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่
1. การกำหนด (Location of Problem)	1. ทุกซ์
2. การตั้งสมมติฐาน อะไรเป็นสาเหตุแห่งปัญหา อาจมีหลายอย่าง (Setting up of Hypothesis)	2. สมุทัย อะไรเป็นสาเหตุแห่งทุกซ์ อาจมีหลายสาเหตุ
3. การทดลองและการเก็บข้อมูล(Experimentation and Gathering of Data)	3. นิโรธ ความดับทุกซ์ ทดลองเพื่อ ทราบว่าวิธีใดจะดับทุกซ์ได้ เหตุใดเป็นเหตุที่แท้จริง
4. การวิเคราะห์ (Analysis of Data)	4. มรรค ทางปฏิบัติเพื่อดับทุกซ์
5. สรุปผล (Conclusion)	

วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นวิธีเดียวกับการแก้ปัญหาที่เป็นขั้นตอน มีระบบ และเป็นกระบวนการ
การใช้ความคิด หรือการแก้ปัญหานั้นเอง บางครั้งจึงเรียกรูปแบบนี้ว่า "วิธีการแห่งปัญญา" หรือวิธี
การวิทยาศาสตร์ (รัชมีจันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 19)

สรุปได้ว่าวิธีสอนแบบอริยสัจสี่เป็นวิธีเดียวกับการคิดแก้ปัญหา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ
การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการจัดการศึกษา
เพื่อมุ่งให้เกิดปัญญาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคย มีเหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่หลงผิดลองถูก
ไม่ลอกเลียนแบบโดยไม่มีเหตุผล ซึ่งจะเป็นผลดีกับผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสังคีติ

วีระพงษ์ คุณมณี (2526 : 57) ได้ศึกษาผลการสอนด้วยการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังคีติ ในการสอนจริยธรรม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามขั้นตอนของอริยสังคีติ กับวิธีสอน ตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ศิวพร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2529 : 61 - 64) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการ สอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังคีติกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ ปัญหาของนักเรียนที่เรียนด้วยขั้นทั้งสี่ของอริยสังคีติกับการสอนตามคู่มือครู หลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนด้วยขั้นทั้งสี่ของอริยสังคีติ กับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ที่เรียนด้วยขั้นทั้งสี่ของอริยสังคีติกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

นิภาภรณ์ แสงดี (2538 : 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความ สามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการสอนแบบอริยสังคีติ กับ การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชา สังคมศึกษา โดยการสอนแบบอริยสังคีติกับการสอนตามคู่มือของหน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญ ศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการสอนแบบอริยสังคีติกับการสอน ตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วัลภา สิงห์บุญ (2539 : 88) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโลกของงานอาชีพ ด้วยวิธีสอนแบบอริยสังคีติของนักศึกษาผู้ใหญ่ ประเภทชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสังคีติ มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรายวิชาโลกของงานอาชีพหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโลกของงานอาชีพหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ

อริยสังขีและนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนด้วยวิธีสอนตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาโลกของงานอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระดำรง จารุวิไล (กางทอง) 2542 : 74) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีอริยสังขีกับที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า สามเณรที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีอริยสังขี กับสามเณรที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัสมิ์จันทร์ ศรีรัตน์ (2544 : 40 - 41) ได้ศึกษาผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังขีที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พุทธธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังขีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังขีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพบว่าการสอนตามแบบอริยสังขีมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด มีความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการสอนแบบอริยสัจสี่ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม 4 ห้องเรียน จำนวน 160 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม 1 ห้องเรียน จำนวน 39 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตร

สถานศึกษาโรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม พุทธศักราช 2546 สาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.1.2 ศึกษาหลักธรรมตามคำอธิบายสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู กำหนดขอบเขตเนื้อหาเพื่อศึกษาค้นคว้ารายละเอียดแล้วนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสังคีติ

2.1.3 ศึกษาการประยุกต์การสอนตามแนวคิดโดยใช้การสอนแบบอริยสังคีติจากหนังสืองานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบอริยสังคีติ จำนวน 4 แผน รวม 8 ชั่วโมง ๆ ละ 60 นาที ซึ่งแต่ละแผนมีขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

1) **ขั้นทบทวน** ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอ่านนิทาน ตูบตบาทสมมติ ฟังจากครูหรือเพื่อนในกลุ่มเล่าให้ฟัง จากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันบอกถึงปัญหาที่ได้พบจากนิทานเรื่องนั้น ๆ โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการ เลขานุการเป็นผู้จดบันทึก และครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

2) **ขั้นสมมุติ** ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันหาสาเหตุว่าปัญหาที่พบในขั้นทบทวนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร ซึ่งอาจจะมีหลาย ๆ สาเหตุและในขั้นนี้ได้ฝึกให้นักเรียนได้คิดตามขั้นตอนของอริยสังคีติควบคู่ไปพร้อมด้วย

3) **ขั้นนิเวศ** ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มตั้งเป้าหมายเพื่อยุติปัญหา การแสวงหาความรู้ ค้นคว้าข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล นำมาอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างหลากหลายวิธี

4) **ขั้นมรรค** ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางที่แสวงหาและเก็บข้อมูลไว้ในขั้นนิเวศ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดหรือที่เป็นไปได้มากที่สุด กำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือยุติปัญหา หลังจากนั้นส่งตัวแทนนำเสนอวิธีปฏิบัติที่กลุ่มเลือกหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและครูช่วยสรุปให้เข้าใจเป็นแนวทางเดียวกันหลังจากที่แต่ละกลุ่มอภิปรายเสร็จ

2.1.5 หาความตรงโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน จำนวน 39 คน เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ

4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาคำอธิบายสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องหลักธรรม จากหนังสือการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากหนังสือและเอกสารที่ว่าด้วยการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 กำหนดขอบเขตเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2.2.4 กำหนดจำนวนข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2.2.5 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบชนิดเลือกตอบตามกรอบเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน 1 ฉบับ 40 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและใช้ทดสอบหลังเรียน

2.2.6 หาความตรงของแบบทดสอบโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตรงตามเนื้อหาและความชัดเจนของภาษาของข้อสอบที่ใช้และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2.7 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนโดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูก ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ได้ทำให้คะแนน ข้อละ 0 คะแนน

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest posttest design (Ary, D., Jacobs, L.C and Razavich 1990 : 332 อ้างถึงใน รัสมิ์จันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 32) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองตามตารางดังนี้

ก่อนทำการทดลอง	ทดลอง	หลังทำการทดลอง
O ₁	X	O ₂
สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย		
O ₁	แทนการสอบก่อนเรียน	
X	แทนสิ่งทดลอง	
O ₂	แทนการสอบหลังเรียน	

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล

3.1 ทดสอบก่อนการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ทำการทดลองโดยสอนนักเรียน ซึ่งใช้เนื้อหาหลักกรรม เรื่อง ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู ใช้เวลา 8 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที โดยใช้วิธีสอนแบบอริยสังคีติ

3.3 ทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียนเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักกรรม ในหัวข้อ ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสังคีติของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีนักเรียน 39 คน นักเรียนชาย 19 คน นักเรียนหญิง 20 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบอริยสัจสี่

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย และเพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำอักษรและสัญลักษณ์ทางสถิติมาใช้ ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
\bar{X}	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ย
S	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
\bar{d}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง
Sd	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง
t	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณา t – distribution
*	หมายถึง	ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
p	หมายถึง	ความน่าจะเป็นที่แสดงระดับความมีนัยสำคัญ

ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่นั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	n	\bar{X}	S	\bar{d}	Sd	t
ก่อนการเรียน	39	27.69	2.87	4.00	1.92	6.51*
หลังการเรียน	39	31.64	2.47			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักกรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบอริยสัจสี่

1.2 สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนเรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1.3.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 160 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 39 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

1.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม

1.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทดสอบก่อนการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นตรวจให้คะแนน บันทึกผลการทดสอบไว้

เป็นคะแนนก่อนเรียนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

2) ดำเนินการทดลองสอนนักเรียนโดยใช้เนื้อหา หลักธรรม จากมงคล 38 เรื่อง ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู โดยใช้วิธีสอนแบบอริยสังคีติ ใช้เวลาในการทดลอง 8 ชั่วโมง ๆ ละ 60 นาที

3) หลังการทดลอง ทำการทดสอบกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ชุดเดิม

4) ตรวจสอบให้คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และนำคะแนนที่ได้หาผลต่างเพื่อดูความก้าวหน้าของนักเรียน และนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบและ วิเคราะห์ข้อมูล

1.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนเรื่อง หลักธรรม ในหัวข้อ ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสังคีติของกลุ่มทดลอง ก่อนการเรียนและหลังการเรียน โดยใช้การทดสอบค่า ที (t – test) แบบ ไม่เป็นอิสระ

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยวิธีการสอนแบบอริยสังคีติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาผลของการสอนแบบอริยสังคีติที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบอริยสังคีติ จากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบอริยสังคีติหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาภรณ์ แสงดี (2538) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบอริยสัง

กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระดำรง จารุวิไล (กางทอง) (2542) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธี อริยสัจ กับที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครู พบว่า สามเณรที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีอริยสัจกับสามเณรที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัชมีจันทร์ ศรีรัตน์ (2544) ที่ได้ทำการศึกษาผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พุทธธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ ของงานวิจัยนี้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากเหตุผลดังนี้

ในการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่นั้น เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ในชั้นทุกชั้นนั้น นักเรียนได้พบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากนิทานหลายรูปแบบ ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน ชั้นสมุทัย นักเรียนได้ร่วมมือกันกับสมาชิกในกลุ่มช่วยกันสำรวจหาสาเหตุของปัญหาที่พบจากชั้นทุกข์ ซึ่งแต่ละคนมุมมองก็จะแตกต่างกันออกไป ชั้นนิโรธ นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายที่จะแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทาง ทางเลือกการแก้ปัญหาตามความคิดของตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ชั้นมรรค นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจเลือกและปฏิบัติด้วยวิธีที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนี้ นักเรียนเป็นผู้กระทำเองทั้งหมด ครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นับได้ว่าการสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้คิดเอง และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการสอนลักษณะนี้เป็นวิธีการที่ผู้เรียนได้ประสบและทราบวิธีการแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยตนเองในปัจจุบันและอนาคต หากใช้วิธีการสอนเช่นนี้บ่อย ๆ จะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เมื่อเกิดปัญหาอะไรขึ้นในชีวิตของตนก็ไม่ตระหนกตกใจ จะรีบแก้โดยทันทีและการแก้ปัญหาที่ดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยการตัดสินใจที่ดีด้วยจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาไปตามทิศทางที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ การปฏิบัติตามแนวพุทธศาสนาในการคิดแก้ปัญหา นั้นจะต้องพยายามค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา แล้วมุ่งแก้สาเหตุแห่งปัญหาให้หมดสิ้นไป เท่ากับว่าปัญหาได้รับการแก้ไขโดยปริยาย การปฏิบัติตามแนวอริยสัจสี่ ของพระพุทธศาสนา คือหลักการแก้ปัญหาที่ประเสริฐเป็นเลิศ ซึ่งพระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต 2529 : 682 อ้างถึงในรัศมีจันทร์ ศรีรัตน์ 2544 : 41) ได้กล่าวว่า หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสัจ คือการเริ่มต้นจากปัญหาหรือทุกข์ที่ประสบ โดยกำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์นั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุ เพื่อเตรียมแก้ไขในเวลาเดียวกับกำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ จะเป็นไปได้ได้อย่างไร แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

3. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำเอาผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ก่อนที่จะนำวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ต้องศึกษาวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ให้เข้าใจก่อน

3.1.2 ในช่วงแรกที่สอนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่นั้น นักเรียนอาจจะยังไม่เข้าใจ ควรควรเอาใจใส่นักเรียนพอสมควร

3.1.3 ควรควรสอนวิธีการคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ควบคู่ไปกับการสอนด้วยเพื่อพัฒนาการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ไม่ลองผิดลองถูกและให้สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

3.1.4 ควรนำวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนในรายวิชาอื่น ๆ และในระดับอื่นๆ เพราะการสอนด้วยวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาที่สาเหตุและเลือกวิธีแก้ปัญหาก็กับตนเองได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 จากการวิจัย พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในการเรียน ตั้งใจฟัง ร่วมกิจกรรม และร่วมอภิปรายอย่างกระตือรือร้น สนใจ ใครู้ แต่มีนักเรียนบางกลุ่มที่สมาธิสั้น กลุ่มนี้จะให้ความ

สนใจในระยะเวลาใดระยะหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นวิธีการในการเสนอกรณีตัวอย่างนั้น ครูควรนำเสนอด้วยสื่อหลาย ๆ ประเภทที่ทันสมัยและเข้าใจง่ายและนอกจากจะเป็นนิทานแล้วควรนำกรณีตัวอย่างที่เป็นเรื่องจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน มาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน

3.2.2 ควรทำการวิจัยโดยใช้วิธีการสอนแบบอริยศาสตร์ในหัวข้ออื่น ๆ และในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2546) *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา* กรุงเทพมหานคร :
กรมวิชาการ คุรุสภาลาดพร้าว
- (2545 ก) *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ
- (2545 ข) *สารพันคำถาม คำตอบ เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
- (2545 ค) *สื่อการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร คุรุสภา ลาดพร้าว
- (2545 ง) *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- (2545 จ) *เอกสารสาระสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
- (2544 ก) *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*
กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ
- (2544 ข) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร
กรมวิชาการ : อักษรเจริญทัศน์
- (2539) *การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง* กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ
กรมวิชาการ (2535) *คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521*
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- กลุ่มศึกษบุตร (2530) *กว่าจะเข้าใจพระพุทธศาสนา โครงการเผยแพร่ธรรมะของเครือข่ายซีเมนต์ไทย*
กรุงเทพมหานคร อัมรินทร์พรินดี
- จิระชัย ทีคำ (2535) “ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อคุณธรรมด้านสัจจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 “ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยยเรศวร
- ชมรมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชกฐ.) (2545) *แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้
หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3*

(ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 – 3) ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กรุงเทพมหานคร

ทีศนา แชมมณี (2545) ศาสตร์การสอน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

ธวัช ปุณโณชก (2544) นิทานพื้นบ้าน กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
ธีระพัฒน์ ฤทธิ์ทอง (2545) มิติใหม่ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวหลักสูตรใหม่
กรุงเทพมหานคร เพื่อฟ้าพรินดี

นิภาภรณ์ แสงดี (2541) “ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการ
การคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบอริยสังข์กับการสอน
ตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ” ปรินิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บุรชัย ศรีมหาสาร (2545) แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กรุงเทพมหานคร
บุ๊ค พอยท์

ประสาธ อัครปรีดา (2538) จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพมหานคร กราฟฟิคอาร์ต

ประณีต จันทร์ขันธ์ (2542) “ ผลการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาและทักษะการคิดแบบ
โยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรี
จังหวัดเพชรบุรี “ วิทยานิพนธ์ ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและ
การสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปรินิพนธ์ ชัยชนะ (2538) “ การวิจัยหาประสิทธิภาพชุดการสอน เรื่อง หลักธรรม ใน
พระพุทธศาสนา รายวิชา ส 019 พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
ภัทรญาณวิทยา จังหวัดนครปฐม “ วิทยานิพนธ์ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์ (2534) การออกแบบงานวิจัย
กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระดำรงค์ จารุวิไล (กางทอง) (2542) “ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
การคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีอริยสังข์ กับที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครู”
วิทยานิพนธ์ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2545 ก) *ความสุขของครอบครัวคือสันติสุขของสังคม*
กรุงเทพมหานคร ธรรมสาร
- (2545 ข) *ธรรมานุชิต* กรุงเทพมหานคร ธรรมสาร
- (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2543) *ความคิดแห่งสำคัญของการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร สหธรรมมิก
- (2538) *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ)* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2531) *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*
พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ด้านสุทธาการพิมพ์
- พระราชวรมนูณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2530) *เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า* กรุงเทพมหานคร
อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป
- (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2529) *พุทธธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- พระสมชาย สุานุกุโธม (2544) *มงคลชีวิต ฉบับ “ทางก้าวหน้า”* กรุงเทพมหานคร
ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
- พจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ พุทธศักราช 2530* (2530) กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช
- รวิวรรณ ชินะตระกูล (2538) *วิธีวิจัยการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ภาพพิมพ์
- รศมีจันทร์ ศรีรัตน์ (2544) “ ผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสังข์ที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
ปทุมวัน ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- รุ่ง แก้วแดง (2542) *ปฏิวัติการศึกษาไทย* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร มติชน
- โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม (2546) *หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม* บุรีรัมย์
นาโพธิ์พิทยาคม
- ล้วน สายยศ (2545) “ระเบียบวิธีทางสถิติบางประการเพื่อการวิจัย” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน* หน่วยที่ 4 หน้า 255 – 369 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 4
กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาสน์
- วดิน อินทสระ (2534) *พุทธวิธีในการสอน* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สภาการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา

- (2530 ก) *หลักสูตรเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา* กรุงเทพมหานคร โครงการ
เผยแพร่ธรรมะ ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไทย
- (2530 ข) *ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สำนักงานวัฒนธรรม
แห่งชาติ
- วัลภา สิงห์บุญ (2539) “ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาโลกของงานอาชีพ ด้วยวิธีสอน
แบบอริยสัจของนักศึกษาผู้ใหญ่ ประชากรชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
กรุงเทพมหานคร “ *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- วิชัย ต้นศิริ (2542) *โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วีระพงษ์ คุณมณี (2526) “ การศึกษาผลการสอนด้วยวิธีสอนจริยธรรมกับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4” *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- ศิวพร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2539) “ การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการสอนตาม
ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับการสอนตามคู่มือครู “ *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- สาโรช บัวศรี (2526) “วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ” *ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์
กรุงเทพมหานคร สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ หน้า 1- 6*
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคนอื่นๆ (2545) *การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน* กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- สมชาย บำรุงทรัพย์และณัฐวิภา ผลเกลี้ยง “ ผู้รวบรวม “ (2544) *พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542* กรุงเทพมหานคร สกายบุ๊กส์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) *ทัศนะใหม่ในการประเมินผลการจัดการ
ศึกษา* กรุงเทพมหานคร สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
- (2545 ก) *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ฉบับสรุป* พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค

----- (2545 ข) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค

----- (2545 ค) รายงานการติดตามและประเมินผล การปฏิรูปการศึกษา กรุงเทพมหานคร
อัมรินทร์พรินดี้งแลนด์พับลิชชิ่ง

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) กระบวนการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร บ็อค พอยท์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือทดลอง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการทดลอง

1. นายสุพจน์ ลินสุวงศ์วัฒน์ (กศ.ม. การวัดผลการศึกษา)
ผู้อำนวยการโรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. นายบัณฑิต ไล้โธสง (ศษ.ม. บริหารการศึกษา)
อาจารย์ 2 ระดับ 7 ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนวัดท่าเรือ อำเภอนาโพธิ์
จังหวัดบุรีรัมย์
3. นางอังฤข คุรุฑูล (ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2)
อาจารย์ 3 ระดับ 7 วิชาภาษาไทย โรงเรียนพนมรุ้งเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์
4. นางสาวอัมรา ต้นสวรรค์ (ศษ.ม. บริหารการศึกษา)
อาจารย์ 2 ระดับ 6 ครูต้นแบบ วิชาฟิสิกส์ โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม อำเภอนาโพธิ์
จังหวัดบุรีรัมย์
5. นายราเมศน์ โสมแสน (ศษ.ม. บริหารการศึกษา)
อาจารย์ 1 ระดับ 5 ครูต้นแบบวิชาภาษาไทย โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม อำเภอนาโพธิ์
จังหวัดบุรีรัมย์

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรม

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

ไม่คบคนพาล

1. คนพาลหมายถึงบุคคลในข้อใด
 - ก. คนที่มีจิตใจผ่องใสอยู่เป็นปกติ
 - ข. คนที่มีจิตใจขุ่นมัวอยู่เป็นปกติ
 - ค. คนที่พุดจาสุภาพ รู้จักกาลเทศะ
 - ง. คนที่ตั้งใจเรียน
2. ข้อใดคือความหมายของ "ไม่คบคนพาล"
 - ก. ร่วมลงทุนกับคนพาล
 - ข. รับคนพาลเป็นเพื่อนสนิท
 - ค. ให้ความไว้วางใจคนพาล
 - ง. ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับคนพาล
3. ลักษณะของบุคคลใดเป็นคนพาล
 - ก. สมบูรณ์ชอบช่วยเหลือแม่ทำงานบ้านเสมอ
 - ข. ลัดตามักจะหยิบเงินของแม่โดยไม่บอกกล่าว
 - ค. น้ำอ้อยอ่านหนังสืออย่างตั้งใจเพื่อเตรียมตัวสอบ
 - ง. สัมโอไปซื้อของให้ยาย
4. นายโต่งมีนิสัยชอบหาเรื่องคนอื่นและประกอบอาชีพไม่สุจริตเป็นลักษณะของคนแบบใด
 - ก. ทำชั่วเป็นปกติ
 - ข. คิดชั่วเป็นปกติ
 - ค. พุดชั่วเป็นปกติ
 - ง. นิสัยชั่วเป็นปกติ
5. ข้อใดเป็นโทษของความเป็นคนพาลมากที่สุด
 - ก. วินและชัยถูกตำรวจจับ
 - ข. ป๋องได้รับปริญญาบัตร
 - ค. แป้งได้ทำงานที่ตนเองรัก
 - ง. ชนถูกพ่อตำหนิ

6. ประโยชน์ของการไม่คบคนพาลมีลักษณะตรงกับข้อใด
- เดชาและสมาน ถูกภาคทัณฑ์
 - วิชัยเรียนจบและได้ทำงานตามที่หวัง
 - สุทินถูกคู่อธิลอบทำร้าย
 - สมัยถูกให้ย้ายโรงเรียน
7. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการ ไม่คบคนพาล
- เป็นผู้ไม่ประมาท
 - เป็นผู้มีความสามารถพึ่งตนเองได้
 - ทำให้ไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด
 - เป็นผู้มีอิทธิพล
8. ถ้าจำเป็นต้องอยู่ใกล้คนพาล ควรปฏิบัติตนอย่างไร
- คบหาอย่างสนิทสนม
 - ชวนไปเที่ยวบ้านบ่อย ๆ
 - ระวังตนเอง หมั่นทำจิตใจให้ผ่องใส
 - ไม่พูดคุยด้วยเลย
9. ข้อใดไม่ใช่หลักการปฏิบัติตนไม่คบคนพาล
- รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนพาลเสมอ
 - หมั่นให้ทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา
 - ไม่นึกถึงความชั่ว ความผิดพลาดในอดีต
 - หมั่นห้ามใจตนเองจากความชั่ว
10. ฟรุ้งนี้จะสอบปลายภาค เพื่อนมาชวน **ก้อย** ไปเที่ยวกลางคืน **ก้อย** ควรจะทำอย่างไร
- ไปตามคำชวนของเพื่อนเพราะไม่ได้เที่ยวนานแล้ว
 - ไปเที่ยวก่อนค่อยกลับมาอ่านหนังสือที่หลัง
 - บอกปฏิเสธไปด้วยเหตุผลว่าจะอ่านหนังสือสอบ
 - ตำหนิเพื่อนด้วยคำพูดรุนแรง

คบบัณฑิต

11. " บัณฑิต" มีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด
 - ก. ผู้รู้ดี
 - ข. ผู้รู้ถูก
 - ค. ผู้รู้ชอบ
 - ง. ผู้ที่เป็นคนดี
12. เด็กชาย **ฉัตรชัย** ตั้งใจทำข้อสอบด้วยตนเอง ไม่ลอกเพื่อน ถือว่ามีองค์คุณของบัณฑิตข้อใด
 - ก. กตัญญู
 - ข. อุตสาหะ
 - ค. ปริสุทธี
 - ง. สังคหะ
13. ข้อใดเป็นองค์คุณในด้าน "สังคหะ" ของบัณฑิต
 - ก. **สมศรี** ชื่อของฝากพ่อแม่
 - ข. **นาคร** เข้าวัดพัฒนาจิต
 - ค. **สุตา** เตือนอนันต์ให้ใส่หมวกกันน็อก
 - ง. **กัญญา** ร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดกับชุมชน
14. บุคคลในข้อใดมีลักษณะของบัณฑิต
 - ก. **ยายมา** ตื่นเช้าทำบุญใส่บาตรทุกวัน
 - ข. **วิรัช** เล่นพนันไก่ชนทุกเสาร์ อาทิตย์
 - ค. **อุดม** ชอบซื้อหวยทุกงวด
 - ง. **สมพงษ์** ชอบดื่มเหล้าหลังเลิกงานทุกวัน
15. ข้อใดเป็นลักษณะของบัณฑิตที่ชอบทำดีเป็นปกติ
 - ก. ประกอบอาชีพสุจริต
 - ข. คิดให้ทาน
 - ค. เห็นว่าบุญ บาป มีจริง
 - ง. พูดคำที่มีประโยชน์

16. พฤติกรรมของบุคคลใดที่เป็นการแสดงออกของบัณฑิต
- ก. **น้ำใส** ทำการบ้านส่งครูไม่ทันเลยลอกเพื่อน
 - ข. **น้ำใจ** โกรธหัวหน้าห้องที่บอกให้ทำเวร
 - ค. **น้ำฝน** ขยันเรียนหนังสือ ไม่เคยขาดเรียนเลย
 - ง. **น้ำริน** แต่งหน้าทาปากมาโรงเรียนทุกวัน
17. นักเรียนควรเลือกคบบุคคลในข้อใดมากที่สุด
- ก. **สมรชวน** เพื่อนหนีเรียนไปเล่นเกมส์
 - ข. **นิรันดร** เตือนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน
 - ค. **สมใจ** ให้เพื่อนยืมหนังสือหลังสอบเสร็จแล้ว
 - ง. **ศักดิ์ชัย** ขอร้องให้เพื่อนใส่ชื่อตนทั้ง ๆ ที่ไม่ช่วยเพื่อนทำรายงาน
18. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการคบบัณฑิต
- ก. ได้รับการยกย่องสรรเสริญ
 - ข. มีความเห็นถูกเป็นผิด
 - ค. มีความเจริญก้าวหน้าตั้งตัวได้เร็ว
 - ง. มีความสุข ปลอดภัยจากอุปสรรคต่าง ๆ
19. หากนักเรียนคบบัณฑิต นักเรียนจะมีพฤติกรรมอย่างไรตามมา
- ชอบนินทาคนอื่น
- ข. ชอบหนีเรียน
 - ค. ชอบความสะอาด มีระเบียบ
 - ง. ชอบความทะเยอทะยาน
20. ถ้าอยากเป็นบัณฑิตควรปฏิบัติตนอย่างไร
- ก. คิดดี
 - ข. พูดดี
 - ค. ทำดี
 - ง. คิดดี พูดดี ทำดี

บูชาผู้ควรบูชา

21. การบูชา หมายถึงข้อใด
- การเซื้ออย่างมกมาย
 - การยกย่องชมเชยดาราโชนาเหล่า
 - การศรัทธาพระสงฆ์ที่มีคุณธรรม
 - การคลั่งไคล้ันกร้อง
22. การบูชาข้อใดที่จัดว่าเป็นการบูชาสูงสุด
- บูชาด้วยความมกมาย
 - บูชาด้วยการตั้งใจ
 - บูชาด้วยความคลั่งไคล้
 - บูชาด้วยความนิยม
23. อามิสบูชา คือ ข้อใด
- กราบไหว้หมูหกขา
 - หมั่นทำบุญใส่บาตร
 - ซื้อผ้าไหมไปฝากแม่
 - เข้าวัดพัฒนาจิต
24. ข้อใดไม่ใช่การแสดงออกของการ"ปฏิบัติบูชา"
- บุตรระลึกถึงคุณบิดามารดา
 - ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า
 - หมั่นรักษาศีล
 - กำตัดความโลภ โกรธ หลง
25. สิ่งใดบูชาแล้วทำให้เกิดสิริมงคล
- ภาพโชนาเครื่องตั้ง
 - รูปบิดา มารดา
 - รูปวิวิทวทัศน์
 - รูปแกจอาจารย์ไปหวยตั้ง

26. ลักษณะของบุคคลในข้อใดที่ไม่ควรบูชา
- นักกีฬาที่ทำชื่อเสียงให้ประเทศชาติ
 - พระสงฆ์ที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด
 - คนทรง
 - พ่อแม่ที่มีฐานะยากจน
27. การบูชา สามารถแสดงออกได้ทางใด
- ทางกาย
 - ทางวาจา
 - ทางใจ
 - ทางกาย วาจา ใจ
28. ข้อใดคือผลดีของการบูชาบุคคลที่ควรบูชา
- ทำให้มีความหลงผิด
 - ทำให้หมดกำลังใจ
 - ทำให้บัณฑิตสูญไป
 - ทำให้มีความสำรวมระวัง
29. ข้อใดจัดเป็นการบูชาอย่างงมงาย
- บูชาลูกวัวสองหัว
 - บูชารูปพ่อแม่
 - บูชารูปภาพพระสงฆ์สาวก
 - บูชารูปพระมหากษัตริย์
30. สิ่งใดที่ควรปฏิบัติในการบูชา
- บูชาคนพาล
 - บูชาต้นไม้
 - บูชาสิ่งที่เป็นสิริมงคล
 - บูชาในความเท่ของนักร้อง

ความกตัญญู

31. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับความกตัญญู
- รู้ว่าใครมีคุณแก่เรา
 - การทำความดีตอบ
 - การตอบแทนคุณพ่อแม่
 - เป็นสัญญาลักษณะของคนจีน
32. สิ่งที่เราควรแสดงความกตัญญูคือข้อใด
- สัตว์ที่ช่วยทำงานให้เรา
 - บุคคลที่มีอุปการคุณกับเรา
 - สถานที่ให้เราศึกษาเล่าเรียน
 - บุคคล สัตว์ สิ่งของ ที่มีคุณกับเรา
33. ความกตัญญู ควรปฏิบัติกับสิ่งใดเป็นข้อแรก
- สัตว์
 - บุพการี
 - สภาพแวดล้อม
 - สถานศึกษา
34. กตัญญู เป็นการแสดงออกในบุคคลใด
- เด็กแสดงกับผู้ใหญ่
 - คนกับสัตว์
 - ผู้รับและผู้ให้
 - คนกับสถานที่
35. ข้อใดแสดงออกถึงความกตัญญูต่อพระมหากษัตริย์
- ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ
 - เป็นพลเมืองดีของชาติ
 - ทำบุญใส่บาตร
 - เชื่อฟังคำสั่งสอน

36. ข้อใดแสดงออกถึงความกตัญญูต่อคนที่สละที่นั่งให้เราบนรถเมล์
- ให้อาหาร ไม่ทำร้าย
 - ช่วยเหลือทำงานบ้าน
 - ให้รางวัล
 - กล่าวคำขอบคุณ
37. จากการเป็นผู้มีความกตัญญู จะเกิดประโยชน์ในการปฏิบัติกับใครมากที่สุด
- ผู้ที่ปฏิบัติ
 - ผู้ถูกปฏิบัติ
 - พ่อแม่ผู้ปฏิบัติ
 - สังคมที่อยู่อาศัย
38. ผู้ที่มีความกตัญญูจะเกิดประโยชน์ในข้อใด
- มีสติสัมปชัญญะไม่มัวเมา
 - ทำให้สังคมเดือดร้อน
 - ได้รับการยกย่อง ชมเชย
 - จิตใจไม่ฟองใส
39. ข้อใดจัดว่าเป็นผู้มีความตระหนักในความกตัญญูมากที่สุด
- สมชาย**นึกถึงเพื่อนที่มาส่งตอนเช้า
 - สดี**ใส่ซาบซึ่งบุญคุณของสุนัขที่ช่วยเห่าขโมยไม่ให้เข้าขโมยของ
 - สมนึก**รู้ถึงบุญคุณของพ่อแม่ที่เลี้ยงมา
 - สมใจ**ระลึกถึงบุญคุณพระมหากษัตริย์
40. ปัจจุบันมีบ้านพักคนชราเพิ่มขึ้นทุกจังหวัด มีสาเหตุจากอะไร
- มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ
 - สังคมเลียนแบบตะวันตกมากขึ้น
 - สภาพเศรษฐกิจรัดตัวไม่มีคนดูแล
 - คนในสังคมขาดความกตัญญูมากขึ้น

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ตัวเลือกที่ถูกต้อง	ข้อที่	ตัวเลือกที่ถูกต้อง
1	ข	21	ค
2	ง	22	ข
3	ข	23	ค
4	ก	24	ก
5	ก	25	ข
6	ข	26	ค
7	ง	27	ง
8	ค	28	ง
9	ก	29	ก
10	ค	30	ค
11	ง	31	ก
12	ข	32	ง
13	ง	33	ข
14	ก	34	ก
15	ก	35	ข
16	ค	36	ง
17	ข	37	ก
18	ข	38	ค
19	ค	39	ข
20	ง	40	ง

ภาคผนวก ค

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส. 1.1 **เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน**

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม. 1-3

1. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญของศาสนา คัมภีร์ทางศาสนาที่ตนนับถือ และวิเคราะห์พระจริยาวัตรของศาสดา สาวกที่สำคัญของศาสนาต่าง ๆ
2. สามารถนำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข **
3. รู้และเข้าใจความหมาย ประโยชน์ และกระบวนการของการฝึกบริหารจิต เจริญปัญญา และใช้ในชีวิตรประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ช่วงชั้น ม. 1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ รายปี ชั้น ม. 1	
มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
2. สามารถนำหลัก ธรรมทางศาสนาไป ใช้ในการดำเนินชีวิต อย่างสันติสุข	1. หลักธรรมศาสนา เพื่อแก้ปัญหาในการ ดำเนินชีวิตในการ พัฒนาตนเอง	1. รู้และเข้าใจ ความ หมาย องค์ประกอบ ของหลักธรรม	1. หลักธรรม - ไม่คบคนพาล - คบบัณฑิต - บูชาผู้ควรบูชา - กตัญญู
	2. ตัวอย่างบุคคลจาก เรื่องจริง เรื่องเล่า นิทาน หรือเรื่องสั้น ที่ สอดคล้องกับหลัก ธรรมในการพัฒนาตน เอง	2. วิเคราะห์การ กระทำของตัวอย่าง บุคคลเพื่อเป็นแนว ทางในการนำไป ปฏิบัติ	2. นิทานหรือเรื่องเล่าที่ สอดคล้องกับหลักธรรม ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา และกตัญญู

มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ช่วงชั้น ม. 1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ รายปี ชั้น ม. 1	
มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้
	3. แนวทางในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	3. ปฏิบัติตนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	3. แนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนอริยสัจสี่

หน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 สาระพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรม
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 8 ชั่วโมง

หน่วยที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	เวลา (ชั่วโมง)
1	หลักธรรม	1. ไม่คบคนพาล 2. คบบัณฑิต 3. บูชาผู้ควรบูชา 4. กตัญญู	1. สามารถอธิบาย ความหมายและองค์ ประกอบต่าง ๆ ของหลัก ธรรมเพื่อแก้ปัญหาและ พัฒนาตนเอง 2. วิเคราะห์การกระทำ ของบุคคลตัวอย่างจาก นิทานเรื่องเล่า หรือ สถานการณ์ที่สอดคล้อง กับหลักธรรมตระหนัก ถึงความสำคัญและ ประโยชน์ สามารถนำไป เป็นแนวทางในการ พัฒนาตนเอง 3. นำหลักธรรมไปประยุกต์ ใช้ในการดำเนินชีวิตและ เสนอแนะแนวทางในการ แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาตน เองและสังคมเพื่อการ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	8

หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
เรื่อง หลักธรรม สาระพระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 **เวลา 8 ชั่วโมง**

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ชื่อแผนการจัด การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	เวลา (ชั่วโมง)
1	หลักธรรม	1. ไม่คบ คนพาล	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของ คนพาลและการ ไม่คบคนพาล - ลักษณะและวิธี สังเกตคนพาล - โทษของการคบ คนพาล - ประโยชน์ของ การไม่ คบ คน พาล - หลักปฏิบัติตนใน การไม่ คบ คน พาล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายความ หมายและบอก ลักษณะของคน พาลและการไม่ คบคนพาล 2. ตระหนักถึงโทษ และประโยชน์ ของการไม่คบ คนพาล 3. นำหลักธรรม ไม่คบคนพาล ไปประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมในชีวิต ประจำวัน 	2
		2. คบบัณฑิต	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและ องค์คุณของ บัณฑิต - ลักษณะของ บัณฑิต - ประโยชน์ของ การคบบัณฑิต - ข้อควรปฏิบัติ ในการคบบัณฑิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายความ หมาย และบอกองค์ คุณของบัณฑิต 2. วิเคราะห์ ลักษณะของ บัณฑิตและเห็น ประโยชน์ในการ คบบัณฑิต 	2

หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
เรื่อง หลักธรรม สาระพระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 8 ชั่วโมง

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ชื่อแผนการจัด การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	เวลา (ชั่วโมง)
				3. นำหลักธรรม การคบบัณฑิต ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์	
		3. บุชาผู้ควร บูชา	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและ ประเภทของการ บูชา - ประเภทบุคคลที่ ควรบูชาและ ประโยชน์ของ การบูชา - การแสดงออก และการปฏิบัติ ตนในการบูชา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายความ หมาย บอก ประเภทของการ บูชา และ ประเภทของ บุคคลที่ควรบูชา 2. ตระหนักเห็น ความสำคัญใน ประโยชน์ของ การบูชา 3. นำหลักธรรม บูชาผู้ควรบูชา ไปประยุกต์ใช้ และแสดงออก ถึงการบูชาใน ชีวิตประจำวัน ได้ 	2

หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
เรื่อง หลักกรรม สาระพระพุทธศาสนา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 8 ชั่วโมง

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การเรียนรู้	ชื่อ แผนการจัด การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	เวลา (ชั่วโมง)
		4. กตัญญู	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของ ความกตัญญู - สิ่งที่ควรกตัญญู - ประโยชน์ของ การมี ความ กตัญญูและโทษ ของการอกตัญญู 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายความ หมายและบอก ถึง สิ่ง ที่ ค ว ร กตัญญู 2. ตระหนักถึง ความ สำ คัญ และประโยชน์ ของ ค ว า ม กตัญญูและโทษ การอกตัญญู 3. แสดงออกถึง การกตัญญูใน ชีวิตประจำวัน ได้ 	2

ผังมโนทัศน์

สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักธรรม เวลา 8 ชั่วโมง



เพื่อนที่ไม่ดี นักเรียนทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นสอน

2.1 นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 6-7 คน โดยวิธีการให้นักเรียนจับสลาก ผู้ที่ได้เลขเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้แต่ละกลุ่มเลือกตั้งประธานและเลขานุการกลุ่ม

2.2 ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนของอริยสัจสี่ หลังจากนั้นแจกเอกสารประกอบความรู้ที่ 1 เรื่อง ไม่คบคนพาล ให้แต่ละกลุ่ม ครูและนักเรียนร่วมกัน ศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ของการไม่คบคนพาล

2.3 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นทุกข์

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านนิทานเรื่อง "เพื่อนดี เพื่อนเลว" จากเอกสารประกอบการเรียนที่ 1 เมื่ออ่านจบให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่พบในเรื่อง โดยมีประธานกลุ่มดำเนินการ และเลขานุการจดบันทึกการอภิปราย

ขั้นสมุทัย

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่พบในขั้นทุกข์ และสรุปผลการวิเคราะห์ลงในแบบฝึกที่ 1 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นนิโรธ

นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดเป้าหมายที่จะแก้ปัญหา ค้นคว้าหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล ร่วมกันอภิปรายหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมายในภาวะที่สิ้นปัญหาที่ตั้งไว้ อย่างหลากหลายวิธี

ขั้นมรรค

แต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาที่เก็บรวบรวมไว้ในขั้นนิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดและกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา ส่งตัวแทนนำเสนอแนวทางวิธีการปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่เลือกนั้น หน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสรุปผล

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งแบบฝึกที่ 1 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่เรื่อง "เพื่อนดี เพื่อนเลว" เพื่อตรวจสอบความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ที่ใช้การสอนแบบอริยสัจสี่

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหา เพื่อสร้างความคิดรวบยอดให้เกิดกับผู้เรียน ให้สามารถนำหลักธรรม ไม่คบคนพาลไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

3.3 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ไม่คบคนพาล เพื่อทดสอบว่านักเรียนได้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบความรู้ที่ 1 เรื่อง ไม่คบคนพาล
2. เอกสารประกอบการเรียนที่ 1 เรื่อง "เพื่อนดี เพื่อนเลว"
3. แบบฝึกที่ 1 การติดตามขั้นตอนอริยสัจสี่ เรื่อง เพื่อนดี เพื่อนเลว

กระบวนการวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ตรวจแบบฝึก
2. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน
4. การทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบฝึก
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการกลุ่ม
3. แบบสังเกตการนำเสนอผลงาน
4. แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. แบบฝึกใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 80
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการกลุ่มและแบบสังเกตการนำเสนอผลงาน ใช้เกณฑ์

4	หมายถึง ดีมาก
3	หมายถึง ดี
2	หมายถึง ปานกลาง
1	หมายถึง ผ่าน
3. แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 60

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน
2. ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
3. สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือนิทาน ฯลฯ
4. บุคลากรในท้องถิ่น

เอกสารประกอบความรู้ที่ 1
เรื่อง ไม่คบคนพาล

ความหมายของคำว่า "คนพาล" และ "ไม่คบคนพาล"

คนพาล คือคนที่มีใจขุ่นมัวเป็นปกติ เป็นผลให้มีความเห็นผิดยึดถือค่านิยมผิด ๆ และมีวิสัยเสีย คือไม่รู้ว่าจะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร เช่นบัณฑิตเห็นว่า "เหล่า" เป็นสิ่งไม่ดี ทำให้ขาดสติ นำความเลื่อมมาให้ แต่คนพาล กลับเห็นว่า "เหล่า" เป็นของประเสริฐ เป็นสิ่งดี เป็นเครื่องกระชับมิตร เป็นต้น

คบ หมายถึงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

- **ร่วม** เช่น ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมลงทุน ฯลฯ
- **รับ** เช่น รับเป็นเพื่อน รับฟังสิ่งที่คนพาลพูด หรือเขียน
- **ให้** เช่น ให้ความไว้วางใจ ให้คำชมเชย ให้ยศ ให้ตำแหน่งให้ยืมสิ่งของ ให้การสนับสนุน

ไม่คบคนพาล คือ การไม่ยอมมีพฤติกรรมสัมพันธ์ใด ๆ กับคนพาล

ลักษณะของคนพาล

1. ชอบคิดชั่วเป็นปกติ เช่น คิดละโมภอยากได้สิ่งของในทางทุจริต คิดพยาบาทปองร้าย คิดเห็นผิดเป็นชอบ ฯลฯ
2. ชอบพูดชั่วเป็นปกติ เช่น พูดปด พูดคำหยาบ พูดส่อเสียดยุยง พูดเพื่อเจ้า ฯลฯ
3. ชอบทำชั่วเป็นปกติ เช่น เกะกะเกรเกว กินเหล้าเมายา โดดเรียน หนีเรียน ชอบล้างผลาญลักทรัพย์ ฯลฯ

วิธีสังเกตคนพาล

1. คนพาลชอบชักนำในทางที่ผิด
 - ชัก คือ ชักชวน เชิญชวน ชี้ชวน หรือเสนอแนะ
 - นำ คือ การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง
 เช่น ชักชวนหนีโรงเรียน ชักชวนลักขโมย ชักชวนเสพยาบ้า ชักชวนไปเล่นเกมส์ ชักนำไปเป็นอันธพาล ฯลฯ
2. คนพาลชอบทำในสิ่งที่ไม่ใช่ธุระ เกะกะเกรเกวในหน้าที่การงาน ไม่จัดการงานของตนให้เรียบร้อย แต่ชอบไปก้าวกายงานของคนอื่น เช่น กลั่นแกล้ง รังแก ให้ความรบกวนให้เดือดร้อน ฯลฯ
3. คนพาลชอบแต่สิ่งผิด ๆ ชอบถือเอาสิ่งที่ชั่วว่าเป็นสิ่งดี เช่น ชอบสูบบุหรี่ ชอบหนีโรงเรียน ชอบเถียงพ่อแม่ ชอบการพนัน เห็นคนทำถูกเป็นคนโง่ เห็นคนทำความชั่วเป็นพระเอก

4. คนพาลแม่พุดดี ๆ ก็โกรธ เช่น เตือนให้อ่านหนังสือก็โกรธ เตือนให้ตื่นเช้าก็โกรธ มองหน้าก็โกรธ ฯลฯ

5. คนพาลไม่ยอมรับรู้ระเบียบวินัย เช่น ไปโรงเรียนสายไม่ทันเข้าแถว ทั้งขยะไม่ถูกที่ แต่งกายผิดระเบียบ ฯลฯ

โทษของการคบคนพาล

1. ถูกชักนำไปในทางที่ผิด
2. เกิดความหายนะ ล้มเหลวในชีวิต
3. ถูกมองในแง่ร้าย ไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ และบุคคลทั่วไป
4. ทำลายวงศ์ตระกูล เสียชื่อเสียง ถูกติฉินนินทา
5. หมู่คณะแตกความสามัคคีเพราะการยุยงและไม่ยอมรับรู้ระเบียบวินัย
6. ภัยอันตรายต่าง ๆ ไหลเข้ามาหาตัว
7. เมื่อตายไปมีอบายภูมิเป็นที่ไป

ประโยชน์ของการไม่คบคนพาล

1. ทำให้ไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด
2. ทำให้รักษาความดีเดิมไว้ได้และสร้างความดีใหม่เพิ่มขึ้นมา
3. ทำให้ไม่ถูกคนพาลทำร้าย
4. ทำให้ไม่ถูกตำหนิ ไม่ถูกใส่ความ
5. ได้รับความไว้วางใจจากคนอื่น ไม่ถูกมองในแง่ร้าย
6. ทำให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความสุขทั้งตนเอง ครอบครัว ประเทศชาติ
7. ทำให้คนพาลขาดการสนับสนุนระบอบต่อไป

ข้อควรปฏิบัติในการไม่คบคนพาล

1. หมั่นห้ามใจตนเองจากความชั่วแม้เพียงเล็กน้อยก่อนที่จะลุกลามต่อไป เช่น การนอนตื่นสาย ฯลฯ
2. อย่ามัวนึกถึงความชั่ว ความผิดพลาดในอดีตทั้งของตนเองและผู้อื่น ถือว่าเป็นบทเรียน ไม่ทำซ้ำอีก แล้วตั้งใจทำความดีใหม่ให้เต็มที่
3. ตั้งใจให้ทานรักษาศีล เจริญสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ
4. หลีกเลียงการอ่าน การฟัง การพูดเรื่องเกี่ยวกับคนพาล จะได้ไม่สะสมความคิดเกี่ยวกับคนพาลไว้ในใจ
5. ถ้าจำเป็นต้องอยู่ใกล้คนพาลอย่างไม่มีทางเลี่ยงได้ ต้องระลึกระลึกเสมอว่ากำลังอยู่ใกล้สิ่งที่ไม่ดี ต้องระวังตัว ต้องหมั่นให้ทาน รักษาศีล ทำสมาธิเพื่อให้จิตใจผ่องใสอยู่เสมอ

เอกสารประกอบการเรียนที่ 1 ไม่คบคนพาล
เรื่อง เพื่อนดีเพื่อนเลว

ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง " เพื่อนดี เพื่อนเลว" แล้วตอบคำถามตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ในแบบฝึกที่ 1

เพื่อนดี เพื่อนเลว

ณ เมืองกรุงแห่งหนึ่ง มีเด็กหนุ่มสามคน มีชื่อว่า **ป๋อง ชน** และ**วิน** ทั้งสามคนเป็นเพื่อนที่สนิทกันที่สุด เรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาด้วยกัน **ป๋อง**และ**ชน**ค่อนข้างที่จะเรียนเก่ง ส่วน**วิน**เรียนอ่อนกว่าเพื่อนเพราะเขาเป็นคนชอบเที่ยว เมื่อจบ ม. 6 **ป๋อง**และ**ชน**ได้ไปเรียนต่อที่เดียวกัน คือวิทยาลัยเทคนิค ส่วน**วิน**นั้นไม่เรียนต่อ ใช้ชีวิตอย่างไม่คิดเห็นอนาคตของตนเอง ออกเที่ยวกลางคืนทุกวัน ใช้เงินของพ่อแม่อย่างสิ้นเปลือง และได้พบกับ**นายชัย** ที่ประกอบอาชีพไม่สุจริตในบาร์แห่งหนึ่ง **นายชัย**เป็นคนที่ชอบหาเรื่องคนอื่นไปทั่วและได้ผ่านมามากหลายคดีแล้ว ได้ชักชวน**วิน**ให้ทำงานด้วยกัน **วิน**ต้องการเงินเที่ยวจึงตัดสินใจทำงานกับ**นายชัย**

ที่วิทยาลัยเทคนิค ขณะที่**ป๋อง**และ**ชน**กำลังฝึกงาน มีเพื่อนคนหนึ่งมาบอกว่ามีเพื่อนมารอที่ประตูหน้าโรงเรียน **ป๋อง**และ**ชน**ออกไปจึงได้พบ**วิน** ซึ่งไม่ได้พบกันมา 1 ปี ทั้งสามคนดีใจมากที่ได้พบกันอีก พอทั้งสามคนคุยกันสักพัก **วิน**ได้ชวน**ป๋อง**และ**ชน**ไปฉลองกัน แต่**ป๋อง**ปฏิเสธเพราะเขาทำงานส่งอาจารย์ยังไม่เสร็จ ส่วน**ชน**นั้นไม่มีอะไรทำและไม่ได้ออกไปเที่ยวมานานแล้ว จึงตกลงไปฉลองกับ**วิน**

คืนนั้น**วิน**ได้ชวน **ชน** ไปที่บาร์ที่ตนทำงานอยู่และได้แนะนำให้รู้จักกับ**นายชัย** และสั่งเหล้ามาดื่ม **ชน**ปฏิเสธเพราะไม่เคยดื่ม แต่**วิน**ก็คะยั้นคะยอให้**ชน**ดื่มจนได้ โดยบอกว่า ถ้าไม่ดื่มไม่ถือว่าเป็นลูกผู้ชาย ทำให้**ชน**ตัดสินใจดื่มเหล้าแก้วแรกลงไปและต่ออีกหลาย ๆ แก้ว จนทำให้**ชน**เมาและคืนนั้นเขากลับถึงหอพักตี 2

วันรุ่งขึ้นทำให้ **ชน** ไปเรียนไม่ได้เพราะยังไม่สร้างเมา ทำให้**ป๋อง**ไปเรียนคนเดียว พอตกเย็น**วิน**ก็ได้มาชวน**ชน**ออกไปอีก ออกเที่ยวหลายต่อหลายครั้งทำให้**ชน**ติดเป็นนิสัยและกลับเข้าหอพักตี 2 ตี3 ทุกวัน บางวันก็ไม่กลับ ขาดเรียนบ่อย ๆ ทำให้การเรียนของเขาอ่อนลง **ป๋อง**รู้สึกเป็นห่วงเพื่อน และได้เตือน**ชน**หลายครั้งว่าอย่าออกไปเที่ยวกับ**วิน**บ่อยนัก ด้วยความเป็นห่วงเพื่อนทำให้**ป๋อง**ได้พูดแรง ๆ ออกไป ทั้งสองมีปากเสียงกัน หลังจากนั้น **ชน** ก็ไม่ได้กลับหอพักอีกเลย ยิ่งทำให้**ป๋อง**เป็นห่วงเพื่อนอย่างที่สุด

ที่บาร์ ที่**วิน**ทำงานอยู่ **ชน**ได้เข้ามานั่งดื่มเหล้าสังสรรค์กัน สักพักก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ มาตรวจค้นบาร์ และตำรวจก็ได้พบยาเสพติด **วิน**และ**นายชัย**ถูกจับในข้อหาค้ายาบ้า และตำรวจได้ ตรวจปัสสาวะทุกคนที่อยู่ในเหตุการณ์ และพบว่าปัสสาวะของ**ชน**มีสีม่วง จึงถูกจับกุมในข้อหา เสพสารเสพติด ทำให้**ชน**ถูกไล่ออกจากทางวิทยาลัย เมื่อพ่อแม่รู้ว่าบ๊วก็รู้สึกเสียใจกับการกระทำ ของ**ชน**เป็นที่สุด ที่ทำให้ความหวังของพ่อแม่พังทลายลง หลังจากนั้นชีวิตของ**ชน**ก็เหมือนกับ ตกนรกทั้งเป็น เมื่อ**ป๊อง**ทราบข่าว**ชน**ก็ได้แต่รู้สึกสงสารและไปเยี่ยม**ชน**บ้างบางครั้ง

2 ปี ต่อมา **ป๊อง**เรียนจบและรับปริญญาและมีคนมาจองตัวไปทำงานด้วยโดยให้ค่าจ้าง สูงพอสมควร ทำให้**ป๊อง**มีความสุขที่ได้ทำงานที่ตนเองรัก



แบบฝึก ที่ 1 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่
--

ชื่อเรื่อง เพื่อนดี เพื่อนเลว

ชื่อกลุ่ม ชั้น

.....ประธานกลุ่ม

สมาชิก 1..... 2.....

3..... 4.....

5..... 6.....

1. ขั้นทุกข์

- จากเนื้อเรื่อง **ชน** ได้รับความทุกข์อย่างไร

.....

.....

.....

2. ขั้นสมุทัย

- ความทุกข์เหล่านั้นมาจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

3. ขั้นนิโรธ

- มีวิธีการใดบ้างที่จะแก้ปัญหาและถ้าแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จะเกิดผลดีต่อ **ชน** และครอบครัวของ**ชน**อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ขั้นมรรค

- ให้เลือกวิธีและเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

.....

.....

.....

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

หัวข้อเรื่อง..... กลุ่มที่..... รายชื่อสมาชิก	ความถูกต้อง				สาระประโยชน์				วิธีการนำเสนอ				ความคิดริเริ่ม				การตรงต่อเวลา				รวม
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
6.																					
7.																					

เกณฑ์การประเมิน

- 4 หมายถึง ดีมาก ผู้ประเมิน
- 3 หมายถึง ดี (.....)
- 2 หมายถึง ปานกลาง ครู/เพื่อน
- 1 หมายถึง ผ่าน

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ไม่คบคนพาล

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. คนพาลหมายถึงบุคคลในข้อใด
 - ก. คนที่มีจิตใจผ่องใสอยู่เป็นปกติ
 - ข. คนที่มีจิตใจขุ่นมัวอยู่เป็นปกติ
 - ค. คนที่พูดจาสุภาพ รู้จักกาลเทศะ
 - ง. คนที่ตั้งใจเรียน
2. ข้อใดคือความหมายของ "ไม่คบคนพาล"
 - ก. ร่วมลงทุนกับคนพาล
 - ข. รับคนพาลเป็นเพื่อนสนิท
 - ค. ให้ความไว้วางใจคนพาล
 - ง. ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับคนพาล
3. ลักษณะของบุคคลใดเป็นคนพาล
 - ก. สมบูรณ์ชอบช่วยเหลือแม่ทำงานบ้านเสมอ
 - ข. ลัดต้ามักจะหยิบเงินของแม่โดยไม่บอกกล่าว
 - ค. น้ำอ้อยอ่านหนังสืออย่างตั้งใจเพื่อเตรียมตัวสอบ
 - ง. สัมโอไปซื้อของให้ยาย
4. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของคนพาลคิดชั่วเป็นปกติ
 - ก. คิดอยากได้ของคนอื่นตลอดเวลา
 - ข. คิดอาฆาตพยาบาทตลอดเวลา
 - ค. คิดโกรธคนอื่นตลอดเวลา
 - ง. ประกอบอาชีพทุจริต
5. แอ้ว มีนิสัยชอบหนีโรงเรียนไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าเป็นประจำ เป็นลักษณะของคนพาลแบบใด
 - ก. ทำดีเป็นปกติ
 - ข. ทำชั่วเป็นปกติ
 - ค. คิดชั่วเป็นปกติ
 - ง. พูดชั่วเป็นปกติ

6. **เอก** ชอบบดล้อเลียน **ยุ** ที่มีร่างกายพิการ ทุกวัน **เอก**มีลักษณะของคนพาลแบบใด
- พูดชั่วเป็นปกติ
 - พูดดีเป็นปกติ
 - คิดชั่วเป็นปกติ
 - ทำชั่วเป็นปกติ
7. ข้อใดเป็นโทษของการเป็นคนพาลมากที่สุด
- ป้องกันได้รับปริญญาบัตร
 - วินและชัยถูกตำรวจจับ
 - แบ่งได้ทำงานที่ตนเองรัก
 - ชนถูกพ่อตำหนิ
8. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการไม่คบคนพาล
- เป็นผู้ไม่ประมาท
 - เป็นผู้มีความสามารถพึ่งตนเองได้
 - ทำให้ไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด
 - เป็นผู้มีอิทธิพล
9. ถ้านักเรียนไม่คบคนพาลนักเรียนจะได้รับผลอย่างไร
- ถูกมองในแง่ร้าย
 - ได้รับอันตรายต่าง ๆ
 - ได้รับความสำเร็จในชีวิต
 - ถูกตีฉินนินทา
10. ข้อใดไม่ใช่หลักการปฏิบัติตนในการไม่คบคนพาล
- รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคนพาลเสมอ
 - หมั่นให้ทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา
 - ไม่นึกถึงความชั่ว ความผิดพลาดในอดีต
 - หมั่นห้ามใจตนเองจากความชั่ว

แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ไม่คบคนพาล

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. คนพาลหมายถึงบุคคลในข้อใด
 - ก. คนที่มีจิตใจผ่องใสอยู่เป็นปกติ
 - ข. คนที่มีจิตใจซุนมัวอยู่เป็นปกติ
 - ค. คนที่พูดจาสุภาพ รู้จักกาลเทศะ
 - ง. คนที่ตั้งใจเรียน
2. ข้อใดต่อไปนี้เป็น **ไม่ใช่** ลักษณะของคนพาล
 - ก. ป็องเรียนเก่งและมีความรับผิดชอบสูง
 - ข. แต่งชอบเล่นการพนัน
 - ค. น้อยชอบชวนแดงหนีเรียนบ่อย ๆ
 - ง. ชัยชอบแกล้งเพื่อน
3. ลักษณะของคนพาลในข้อใดที่ชอบคิดชั่วเป็นปกติ
 - ก. ดำยให้แก้วทะเลาะกับทอง
 - ข. อู๊ดคิดแก้แค้นอ๊อดที่มองหน้า
 - ค. ก้อยชอบเถียงพ่อแม่
 - ง. ศักดิ์ชอบดื่มเหล้าเมายา
4. คนพาลที่ไม่ยอมรับรู้ระเบียบวินัยมีลักษณะอย่างไร
 - ก. ชอบอ่านหนังสือ
 - ข. ชอบเที่ยวกลางคืน
 - ค. ชอบเสพสิ่งเสพติด
 - ง. ชอบแต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน
5. นายโต่งมีนิสัยชอบหาเรื่องคนอื่นและประกอบอาชีพไม่สุจริตเป็นลักษณะของคนแบบใด
 - ก. ทำชั่วเป็นปกติ
 - ข. คิดชั่วเป็นปกติ
 - ค. พูดชั่วเป็นปกติ
 - ง. นิสัยชั่วเป็นปกติ

6. คนพาลที่ชอบทำในสิ่งที่ไม่ใช่ธุระของตนมีลักษณะตรงกับข้อใด
- ชอบหนีโรงเรียนไปเที่ยว
 - ชอบไปโรงเรียนสายไม่ทันเข้าแถว
 - ชักนำเพื่อนค้ายาบ้า
 - ชอบเล่นพนันไก่ชน
7. ข้อใดไม่ใช่โทษของการคบคนพาล
- ถูกชักนำไปในทางที่ผิด
 - อันตรายต่าง ๆ เข้ามาหาตัว
 - ได้รับการยกย่องชมเชย
 - เกิดความล้มเหลวในชีวิต
8. ประโยชน์ของการไม่คบคนพาลมีลักษณะตรงกับข้อใด
- เดชาและสมาน**ถูกตำรวจจับ
 - สมัย**ถูกให้ย้ายโรงเรียน
 - สุทิน**ถูกคู่อริลอบทำร้าย
 - วิชัย**เรียนจบและได้ทำงานตามที่หวัง
9. การกระทำของใครที่นับว่า "ไม่คบคนพาล" มากที่สุด
- อนันต์**และ**ดิเรก**หนีเรียนไปดื่มเหล้า
 - วินัย**และ**สุทิน**เที่ยวกลางคืนทำให้ตื่นสายไปโรงเรียนไม่ทัน
 - จิระ**ไม่ยอมสูบบุหรี่ตามคำชวนของ**สมชาย**
 - ธิดา**ขโมยเงินแม่ไปให้**นางเยาว์**ซื้อเสื้อผ้าราคาแพง
10. ถ้าจำเป็นต้องอยู่ใกล้คนพาล ควรปฏิบัติตนอย่างไร
- ระวังตนเอง หมั่นทำจิตใจให้ผ่องใส
 - ชวนไปเที่ยวบ้านบ่อย ๆ
 - คบหาอย่างสนิทสนม
 - ไม่พูดคุยด้วยเลย

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง ไม่คบคนพาล

ก่อนเรียน

1. ข
2. ง
3. ข
4. ง
5. ข
6. ก
7. ข
8. ง
9. ค
10. ก

หลังเรียน

1. ข
2. ก
3. ข
4. ง
5. ก
6. ค
7. ค
8. ง
9. ค
10. ก

ฟัง เช่น การให้การช่วยเหลือด้านการเรียน ด้านการเงิน อื่น ๆ แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

2. ขั้นสอน

2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน โดยการนับ 1-6 ผู้ที่ได้เลขเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม

2.2 ครูแจกเอกสารประกอบความรู้ที่ 2 และให้ความรู้เรื่อง คบबंधิต เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของการคบबंधิต เห็นความสำคัญและสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

2.3 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นทุกข์ ให้นักเรียนที่เป็นประธานของแต่ละกลุ่มอ่านนิทานเรื่อง เพื่อนดีเป็นศรี แก่ตัว จากเอกสารประกอบการเรียนที่ 2 เมื่อประธานกลุ่มอ่านจบ ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการ มีเลขานุการกลุ่มบันทึกผลการอภิปราย

ขั้นสมุทัย ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่พบในเรื่อง และเขียนสรุปในแบบฝึกที่ 2 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ เรื่องเพื่อนดีเพื่อนเลว

ขั้นนิโรธ ให้แต่ละกลุ่มกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูลและร่วมกันอภิปรายแนวทางการแก้ปัญหาที่พบในขั้นสมุทัยหลาย ๆ วิธีโดยเสาะแสวงหาข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการเรียน

ขั้นมรรค แต่ละกลุ่มเลือกแนวทางที่ดีที่สุดและร่วมกันเสนอวิธีการปฏิบัติในการแก้ปัญหาเพื่อให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในขั้นนิโรธ ส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัตินั้น

3. ขั้นสรุปผล

3.1 แต่ละกลุ่มส่งแบบฝึกที่ 2 เรื่อง เพื่อนดีเพื่อนเลว

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับปัญหาที่พบและแนวทาง วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

3.3 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง การคบबंधิต เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการวิเคราะห์ เห็นประโยชน์ของการคบबंधิตและความสามารถในการปฏิบัติตนของนักเรียนในการคบबंधิต

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบความรู้ที่ 2 เรื่อง คบबंधิต
2. เอกสารประกอบการเรียนที่ 2 เรื่อง เพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว
3. แบบฝึกที่ 2 การติดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ เรื่อง เพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว

กระบวนการวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ตรวจแบบฝึก
2. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน
4. การทำแบบทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

1. แบบฝึก
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบสังเกตการนำเสนอผลงาน
4. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่อง คบबंधิต

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. แบบฝึกใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 80
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มและแบบสังเกตการนำเสนอผลงาน ใช้เกณฑ์

4	หมายถึง ดีมาก
3	หมายถึง ดี
2	หมายถึง ปานกลาง
1	หมายถึง ผ่าน
3. แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 60

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน
2. ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
3. บุคลากรในห้องถื่น
4. สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือเรียน หนังสือเรื่องสั้น ฯลฯ

เอกสารประกอบความรู้ที่ 2

เรื่อง คบบัณฑิต

ความหมายของบัณฑิต

บัณฑิต คือ คนที่มีใจผ่องใสอยู่เป็นปกติ ทำให้มีความเห็นถูก ยึดถือค่านิยมที่ถูกต้อง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา คือ

1. เป็นผู้รู้ดี คือ รู้ว่าจะอะไรดีอะไรชั่ว
2. เป็นผู้รู้ถูก คือ รู้ว่าจะอะไรถูกอะไรผิด
3. เป็นผู้รู้ชอบ คือ รู้ว่าจะอะไรบุญอะไรบาป

บัณฑิตจะเป็นใครก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นใคร จะต้องเป็นผู้มีจิตใจที่ผ่องใสและดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา คือ เป็นคนดีนั่นเอง แต่คนทั่วไปมักเข้าใจว่าคนที่เรียนหนังสือจบปริญญา นั่นคือ บัณฑิต ความจริงนั้นเป็นเพียงบัณฑิตทางโลกเท่านั้นยังไม่ใช้บัณฑิตที่แท้จริง บัณฑิตที่แท้จริงย่อมเป็นผู้ที่ตั้งใจละชั่ว ประพฤติชอบ ประกอบแต่ดี ดังนั้นบัณฑิตจึงมิใช่ผู้มีเพียงปริญญา แต่ คือ ผู้ที่อุดมด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา

องค์คุณของบัณฑิต

1. กตัญญู รู้อุปการคุณที่ท่านทำแล้วแก้ตน
2. อุตส่าหริ ทำตนให้บริสุทธิ์จากบาป
3. บริสุทธิ ทำผู้อื่นให้บริสุทธิ์จากบาป
4. สังคหะ สงเคราะห์แก่ชุมชนทั้งหลาย

ลักษณะของบัณฑิต

บัณฑิตจะมีลักษณะพิเศษสูงกว่าคนทั้งหลาย คือ

1. ชอบคิดดีเป็นปกติ คือ คิดให้ทาน คิดให้อภัยอยู่เสมอ ไม่ผูกพยาบาท คิดเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง เช่น เห็นว่าบุญบาปมีจริง พ่อแม่มีพระคุณต่อเราจริง

2. ชอบพูดดีเป็นปกติ คือ พูดคำจริง พูดคำสมานไมตรี พูดคำมีประโยชน์ พูดด้วยจิตเมตตาและพูดถูกต้องตามกาลเทศะ

3. ชอบทำดีเป็นปกติ คือ มีเมตตากรุณา ประกอบสัมมาอาชีพะ ทำบุญให้ทานเป็นปกติ รักษาศีล ทำสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งมีวิธีสังเกตลักษณะของบัณฑิตดังนี้

1. ชอบชักนำในทางที่ถูก เช่น ชักนำให้เลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มสุรา เลิกเล่นการพนัน เลิกหนีเรียน

2. บัณฑิตชอบทำแต่สิ่งที่เป็นสุระ คือ ไม่เกะกะระรานใคร ไม่ชวนใครไปในทางที่ผิด

ไม่ก้าวก่ายหน้าทีของคนอื่น เว้นแต่จะได้รับการขอร้องหรือเพื่ออนุเคราะห์

3. บัณฑิตชอบทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควร เช่น รังเกียจการนินทาว่าร้าย สนทนาธรรม บำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

4. บัณฑิตเมื่อถูกว่ากล่าวตักเตือนโดยดียอมไม่โกรธ ไม่อวดดีดี้อัน ถือเอาความถูกต้อง ความมีประโยชน์เป็นที่ตั้ง พยายามปรับปรุงแก้ไขตัวเองตามคำแนะนำ

5. บัณฑิตยอมรับรู้อะเบียบวินัย รักที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด รังเกียจ ความสกปรกรุงรัง

ประโยชน์ของการคบบัณฑิต

1. ทำให้จิตใจผ่องใส
2. ทำให้เกิดปัญญาเพิ่มขึ้น
3. ทำให้มีความเห็นถูก
4. ไม่ต้องเศร้าโศกเดือดร้อนเพราะทำผิด
5. เป็นที่ยกย่องสรรเสริญของคนทั่วไป
6. มีความเจริญก้าวหน้าสามารถตั้งตัวได้เร็ว
7. ทำให้มีความสุข ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง
8. ตายไป ไปสู่สุขคติในสวรรค์
9. ทำให้บรรลุมรรคผล นิพพานได้โดยง่าย

ข้อควรปฏิบัติในการคบบัณฑิต

1. หมั่นไปมาหาสู่
2. หมั่นเข้าไปนั่งใกล้
3. มีความจริงใจ ให้ความเกรงอกเกรงใจ
4. ฟังคำแนะนำฟังคำพูดของท่าน
5. จำและพิจารณาธรรมที่ได้ฟังจากท่าน
6. พยายามปฏิบัติตามธรรมที่ได้ฟังและใคร่ครวญอย่างดีแล้วนั้น

เอกสารประกอบการเรียนที่ 2 คบบัณฑิต
เรื่อง เพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว

อ่านเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง “ เพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว “ แล้วตอบคำถามตอบคำถามตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ในแบบฝึกที่ 2

เพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว

มีชาย 2 คนเป็นเพื่อนกัน คนแรกชื่อว่า **อังคาร** ส่วนอีกคนหนึ่งชื่อว่า **พุทธ** ทั้งสองคนรักกันมากและเรียนมาด้วยกันตลอด จนมาถึงวันที่ทั้งสองต้องจากกันเพื่อไปตามหาฝันของตัวเอง เพราะทั้งสองต่างก็สอบเข้ามหาวิทยาลัยที่ตนเองใฝ่ฝันได้ ทั้งสองได้พบเพื่อนมากมายในมหาวิทยาลัย ซึ่งเพื่อน ๆ เหล่านั้นต่างก็มีทั้งผู้ที่หวังดีและไม่หวังดีปะปนกันไป

อังคาร ได้เลือกคบเพื่อนกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วย **สัญชัย สมภพ สมหมาย และสมพร** ซึ่งทั้งหมดมีความรับผิดชอบสูง เป็นคนดี มีน้ำใจและชอบช่วยเหลือกันและกันด้วยความเต็มใจ เลิกเรียนจะชวนกันไปอ่านหนังสือในห้องสมุด ออกกำลังกายอยู่เสมอ และเพื่อนกลุ่มนี้จะคอยแนะนำ**อังคาร** เสมอว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี จนมาถึงวันที่**อังคาร** ภูมิใจที่สุด เมื่อได้จบการศึกษาดังที่เขาใฝ่ฝันซึ่งนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัวของเขาด้วย

ส่วน**พุทธ** นั้นเรียนคนละคณะกับ**อังคาร** เขาได้เลือกคบเพื่อนกลุ่มหนึ่งที่แต่งตัวดี สะอาด สะอาด ซึ่งประกอบไปด้วย **พงษ์ศักดิ์ พิเชษฐ สมเดช และสุธิ** ซึ่งกลุ่มนี้ชอบแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด ชอบสนุกสนาน เฮฮาเฮนั่นหลังเลิกเรียนจะชวนกันไปเที่ยวตามผับตามบาร์ **พุทธ** ถูกชวนให้ออกเที่ยวกลางคืน ถ้าไม่ไปเพื่อนก็จะว่าไม่รักกันจริง บ่อยเข้าทำให้**พุทธ** หลงระเหิงในสิ่งยั่วยุต่าง ๆ เริ่มสูบบุหรี่ตามคำชวน ดื่มสุราหนัก ๆ เข้าเพื่อนก็ชวนให้ลองสิ่งเสพติดที่รุนแรงขึ้น จนบัดนี้**พุทธ** กลายเป็นทาสของยาเสพติดเสียแล้ว เมื่อไม่มีเงินซื้อก็วิ่งราวทรัพย์เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติด ไม่สนใจในการเรียนอีกต่อไป

วันเดียวกันกับ **อังคาร** ผู้เป็นเพื่อนรักจบการศึกษานั้น **พุทธ** ได้ไปมั่วสุมกับกลุ่มเพื่อนของเขาที่ผับแห่งหนึ่ง และถูกตำรวจจับในวันนั้นเอง ทำให้ครอบครัวของ**พุทธ** โดยเฉพาะพ่อ แม่ เสียใจมาก เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้**พุทธ** คิดได้และสอนให้เขารู้ว่าการที่จะเลือกคบใครเป็นเพื่อนนั้น ไม่ใช่ดูที่หน้าตาหรือการแสดงออกเท่านั้น ควรมองให้ลึกให้ถึงจิตใจด้วย **พุทธ** รู้สึกเสียใจในการกระทำของตนเองมากแต่ก็สายเกินที่จะแก้ไขเสียแล้ว



แบบฝึกที่ 2 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ชื่อเรื่อง เพื่อนดีเป็นศรีแก่ตัว

ชื่อกลุ่ม ชั้น

.....ประธานกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

1. ขั้นทุกข์

- จากเนื้อเรื่อง พุท ได้รับความทุกข์อย่างไร

.....

.....

.....

2. ขั้นสมุทัย

- ความทุกข์เหล่านั้นมาจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

3. ขั้นนิโรธ

- มีวิธีใดบ้างที่จะแก้ปัญหาในข้อ 2 ได้ ถ้าแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จะเกิดผลดีต่อ พุท และครอบครัวของ พุท อย่างไรบ้าง

.....

.....

4. ขั้นมรรค

- ให้เลือกวิธีที่ดีที่สุดและเสนอแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุผลในข้อ 3

.....

.....

.....

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง คบบัณฑิต

ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. บุคคลในข้อใดถือว่าเป็นบัณฑิต
 - ก. อึ้งฉักชวนเพื่อนไปฟังธรรม
 - ข. แดงให้อ้อยลอกการบ้านเพราะอ้อยลืมทำมา
 - ค. ต้อยแนะนำหมอดูให้ดำที่กำลังประสบปัญหาความรัก
 - ง. โตช่วยประคองเอกที่เมาไม่ได้สติหลังจากดื่มเหล้าด้วยกัน
2. บุคคลลักษณะใดที่ถือว่าเป็นบัณฑิต
 - ก. นิเวศ จบปริญญาโทชอบพูดจาตู่ถูกคนที่จบ ม.6
 - ข. นายมีจบ ป.4 ชอบทำบุญให้ทาน
 - ค. เจ็ดโถม จบปริญญาตรี มั่นใจตนเองสูงไม่รับฟังความคิดเห็นของใคร
 - ง. นางมาจบ ป. 4 และเลี้ยงชีพด้วยการขายยาเสพติด
3. ข้อใดเป็นลักษณะของการชอบทำดีเป็นปกติ
 - ก. ประกอบอาชีพสุจริต
 - ข. คิดให้ทาน
 - ค. เห็นว่าบุญ บาป มีจริง
 - ง. พูดคำที่มีประโยชน์
4. " บัณฑิตชอบทำแต่สิ่งที่เป็นธรรมา" มีความหมายตรงกับข้อใด
 - ก. ชักชวนเพื่อนให้เลิกสูบบุหรี่
 - ข. ไม่ปล่อยงานของตนให้ค้างค่าง
 - ค. ไม่ถือตัวอวดดี
 - ง. ชอบพูดตรงไปตรงมา
5. นักเรียนควรเลือกคบบุคคลในข้อใดมากที่สุด
 - ก. สมรชวนเพื่อนหนีเรียนไปเล่นเกมส์
 - ข. นิรันดร์เตือนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน
 - ค. สมใจให้เพื่อนยืมหนังสือหลังสอบเสร็จแล้ว
 - ง. ศักดิ์ชัยขอร้องให้เพื่อนใส่ชื่อตนทั้ง ๆ ที่ไม่ช่วยเพื่อนทำรายงาน

6. **วิภา**สังเกตเห็น**วราภรณ์** มีอาการเครียดจากการทำงานส่งครู จึงชวนนั่งสมาธิ การกระทำของ**วิภา**

ตรงกับองค์คุณของบัณฑิตข้อใด

- ก. กตัญญู
- ข. อุตตสฺสูทติ
- ค. ปริสุทติ
- ง. สังคหะ

7. ข้อใด**ไม่ใช่**ประโยชน์ของการคบบัณฑิต

- ก. ได้รับการยกย่องสรรเสริญ
- ข. มีความสุข ปลอดภัยจากอุปสรรคต่าง ๆ
- ค. มีความเจริญก้าวหน้าตั้งตัวได้เร็ว
- ง. มีความเห็นถูกเป็นผิต

8. บุคคลใดปฏิบัติตนเป็นบัณฑิต

- ก. **เอกวิทย์** ชักนํ้าให้คนัยสูบนุหรี
- ข. **เอกชล** ไม่ชอบทำการบ้านเอง คอยลอกเพื่อนอย่างเดียว
- ค. **นารี** ชอบนิพนทาว่าร้ายรัศมี บ่อย ๆ
- ง. **เมรี** ตื่นขึ้นมาทำบุญใส่บาตรตอนเช้าทุกวัน

9. เราควรคบเพื่อนที่ปฏิบัติกับเราในข้อใดมากที่สุด

- ก. เพื่อนที่พูดดีกับเรา
- ข. เพื่อนที่ทำดีกับเรา
- ค. เพื่อนที่คิดดีกับเรา
- ง. เพื่อนที่เอาใจเรา

10. ถ้าอยากเป็นบัณฑิตควรปฏิบัติตนอย่างไร

- ก. คิดดี
- ข. พูดดี
- ค. ทำดี
- ง. คิดดี พูดดี ทำดี

แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง คบบัณฑิต

ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. "บัณฑิต" มีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด
 - ก. ผู้รู้ดี
 - ข. ผู้รู้ถูก
 - ค. ผู้รู้ชอบ
 - ง. ผู้ที่เป็นคนดี
2. บัณฑิต คือบุคคลประเภทใด
 - ก. ผู้ที่รู้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว
 - ข. ผู้ที่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด
 - ค. ผู้ที่รู้ว่าอะไรบุญอะไรบาป
 - ง. ผู้ที่รู้ถูก ผิด ดี ชั่ว บุญและบาป
3. ข้อใดเป็นลักษณะของบัณฑิตที่ดีเป็นปกติ
 - ก. พูดคำจริง
 - ข. คิดให้ถ้อยอยู่เสมอ
 - ค. ประกอบอาชีพสุจริต
 - ง. พูดคำมีประโยชน์
4. "บัณฑิตที่รับรู้อะเบียบวินัย" มีความเชื่อว่าจะอย่างไร
 - ก. วินัยทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ เรียบร้อย
 - ข. วินัยทำให้เกิดความแตกแยก
 - ค. วินัยทำให้สงบเรียบร้อย ไม่วุ่นวาย
 - ง. วินัยไม่ทำให้หมู่คณะเจริญขึ้นได้จริง
5. บุคคลใดมีลักษณะของบัณฑิต
 - ก. ยายมา เป็นชาวบ้าน ตื่นเช้าทำบุญใส่บาตรทุกวัน
 - ข. วิรัช เป็น ตำรวจ ไปเล่นพนันไก่ชนทุกวันเสาร์ อาทิตย์
 - ค. อุดม เป็นครู ชอบซื้อหวยทุกงวด
 - ง. สมพงษ์ เป็นหมอ ชอบเที่ยวผับหลังเลิกงาน

6. เด็กชาย **ฉัตรชัย** ตั้งใจทำข้อสอบด้วยตนเอง ไม่ลอกเพื่อน ถือว่ามีองค์คุณของบัณฑิตข้อใด
- ก. กตัญญู
 - ข. อุตตสุทธิ
 - ค. ปริสุทธิ
 - ง. สังคหะ
7. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการคบบัณฑิต
- ก. ทำให้เชื่อมั่นตนเองสูงไม่รับฟังข้อเสนอแนะของคนอื่น
 - ข. เป็นที่ยกย่องสรรเสริญ
 - ค. มีปัญญาเพิ่มขึ้น หนักแน่น มีเหตุผล
 - ง. มีจิตใจผ่องใส จิตใจร่าเริง
8. บัณฑิตในข้อใดที่ปฏิบัติตนโดยยึดองค์คุณในด้าน "**สังคหะ**"
- ก. **สมศรี** ชื่อของฝากพ่อแม่
 - ข. **นาคร** เข้าวัดพัฒนาจิต
 - ค. **สุดชา** เพื่อนอนันต์ให้ใส่หมวกกันน็อค
 - ง. **กัญญา** ร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดกับชุมชน
9. หากนักเรียนคบเพื่อน นักเรียนจะเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมอย่างไร
- ก. ชอบนินทาคนอื่น
 - ข. ชอบหนีเรียน
 - ค. ชอบความสะอาด มีระเบียบ
 - ง. ชอบความทะเลาะทะเลาะ
10. ถ้าให้นักเรียนเลือกปฏิบัติ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามบุคคลในข้อใด
- ก. **น้ำใส** ทำการบ้านส่งครูไม่ทันเลยลอกเพื่อน
 - ข. **น้ำใจ** โกรธหัวหน้าที่บอกรักให้ทำเวร
 - ค. **น้ำฝน** ขยันเรียนหนังสือ ไม่เคยขาดเรียนเลย
 - ง. **น้ำริน** แต่งหน้าทาปากมาโรงเรียนทุกวัน

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง คบบัณฑิต

ก่อนเรียน

1. ก
2. ข
3. ก
4. ข
5. ข
6. ค
7. ง
8. ง
9. ค
10. ง

หลังเรียน

1. ง
2. ง
3. ค
4. ค
5. ก
6. ข
7. ก
8. ง
9. ค
10. ค

ควรรูษาของนักเรียนมีใคร มีอะไรบ้าง และให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์ที่นักเรียนได้รับเมื่อแสดง การรูษา ทั้งนี้เพื่อสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับนักเรียนและให้รูว่านักเรียนได้นำหลักการรูษาไปใช้ ในชีวิตประจำวันหรือไม่

2. ชั้นสอน

2.1 นักเรียนแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่ม ๆ 6-7 คน โดยใช้วิธีการจับสลาก ผู้ที่ได้เลข เหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม

2.2 ครูแจกเอกสารประกอบความรู้ที่ 3 เรื่อง รูษาผู้ควรรูษา ครูและนักเรียนช่วย กันศึกษาและสรุป เพื่อให้นักเรียนได้รับความรูและความเข้าใจ รูประโยชน์ รูลักษณะของสิ่งที่ควรรูษา และสามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

2.3 ให้แต่ละกลุ่มรับเอกสารประกอบการเรียน ที่ 3 เรื่อง ไม่สายเกินแก้

2.4 ดำเนินการสอนด้วยวิธีสอนตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นทบทวน ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนกลุ่มอ่านนิทานเรื่อง ไม่สายเกินแก้ และจัด เตรียมการแสดงโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา

ขั้นสมุทัย ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันดูการแสดงบทบาทสมมุติ หาสาเหตุ ปัญหา และสรุปเรื่อง ในแบบฝึกที่ 3 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ ที่ครูแจกให้

ขั้นนิโรธ นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดเป้าหมายในภาวะที่หมดปัญญา โดย ช่วยกันเก็บรวบรวมข้อมูล อภิปรายเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลายวิธีที่พบในขั้นสมุทัย โดยมี ประธานกลุ่มเป็นผู้คอยดูแลการดำเนินการ โดยศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบความรู้

ขั้นมรรค แต่ละกลุ่มวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางที่เก็บรวบรวมได้ในขั้นนิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดและร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติในการแก้ปัญหาเพื่อไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ ในขั้นนิโรธ ส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน วิธีการแก้ปัญหาที่กลุ่มคัดเลือกนั้น

3. ชั้นสรุป

3.1 แต่ละกลุ่มส่งแบบฝึกที่ 3 เพื่อตรวจสอบความสามารถของนักเรียนในการแก้ ปัญหาโดยใช้วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เรื่อง ไม่สายเกินแก้ และเสนอแนะแนวทางการแก้ ปัญหาให้นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

3.3 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง รูษาผู้ควรรูษา เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประเภทของการรูษา บุคคลที่ควรรูษา ประโยชน์ของการรูษาและ การปฏิบัติตนในการแสดงออกถึงการรูษา

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบความรู้ที่ 3 เรื่อง บุญชาผู้ควรบูชา
2. เอกสารประกอบการเรียนที่ 3 เรื่อง "ไม่สายเกินแก้"
3. แบบฝึกที่ 3 การคิดตามขั้นตอนอริยสัจสี่ เรื่อง ไม่สายเกินแก้

กระบวนการวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ตรวจแบบฝึก
2. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน
4. การทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบฝึก
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. แบบสังเกตการนำเสนอผลงาน
4. แบบทดสอบก่อนเรียน- หลังเรียน

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. แบบฝึกใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 80
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มและแบบสังเกตการนำเสนอผลงาน ใช้เกณฑ์

4	หมายถึง ดีมาก
3	หมายถึง ดี
2	หมายถึง ปานกลาง
1	หมายถึง ผ่าน
3. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียนใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 60

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน
2. ห้องสมุดกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
3. สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือนิทาน ฯลฯ
4. บุคลากรในท้องถิ่น

เอกสารประกอบความรู้ที่ 3
เรื่อง บุษบาผู้ควรบูชา

ความหมายของการบูชา

การบูชา คือ การเลื่อมใส ยกย่อง เชิดชู ด้วยกิริยาอาการสุภาพที่แสดงต่อผู้ที่ควรบูชาทั้งต่อหน้าและด้านหลัง เพื่อเป็นการแสดงให้ท่านทราบว่าเรามีความเคารพและตระหนักในคุณงามความดีที่มีอยู่ในตัวท่านอย่างจริงใจ

ประเภทของการบูชา

การบูชา มี 2 ประเภท คือ

1. อามิสบูชา คือการบูชาด้วยสิ่งของ เช่น บุตรหลานระลึกถึงคุณของบิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ จึ่งบูชาด้วยการนำสิ่งของ เงินทอง ไปมอบให้ หรือบูชาพระรัตนตรัยด้วยดอกไม้ธูป เทียน เป็นต้น

2. ปฏิบัติบูชา คือการบูชาด้วยการตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามคำสอน ตามแบบอย่างที่ดีของท่าน เช่น กำจัดความโลภ ความโกรธ ความหลง ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า หมั่นให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาเป็นนิตย์ การปฏิบัติบูชา จัดเป็นการบูชาสูงสุด เพราะเป็นวิธีที่จะทำให้ กาย วาจา ใจใสสะอาด เป็นบัณฑิตตามท่านได้โดยเร็ว

ประเภทบุคคลที่ควรบูชา

คือ บุคคลที่มีคุณความดีควรแก่การระลึกนึกถึง และยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นบัณฑิตที่ประเสริฐที่สุดในโลก ทรงไว้ด้วยพระปัญญาคุณ พระสุทธิคุณ พระมหาอิคุณ
2. พระสงฆ์ ผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบก่อนแล้วจึงสอนให้ผู้อื่นประพฤติดี ปฏิบัติชอบตามอย่าง
3. พระมหากษัตริย์ ผู้ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม เป็นธรรมราชาของประชาชน
4. บิดา มารดา และญาติผู้ใหญ่ที่มีความประพฤติดี เป็นบัณฑิตที่อยู่ในฐานะสูงเกินกว่าจะคบ
5. ครู อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และความประพฤติดี
6. ผู้บังคับบัญชาที่มีความประพฤติดี ตั้งอยู่ในธรรมและบัณฑิตที่มีเพศภาวะสูงเกินกว่าจะคบในฐานะเสมอกันที่เป็นคนดี ล้วนเป็นบุคคลที่ควรแก่การบูชาทั้งสิ้น นอกจากนี้สิ่งทีเนื่องด้วยบุคคลดังกล่าวข้างต้น จัดเป็นสิ่งที่ควรบูชาทั้งสิ้น ได้แก่

1. สิ่งที่เกิดด้วยพระพุทธเจ้า เช่น พระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ พระพุทธรูป พระบรมสารีริกธาตุ ฯลฯ
2. สิ่งที่เกิดด้วยพระสงฆ์ เช่น พระธาตุ รูปพระสงฆ์สาวก ฯลฯ
3. คำสั่งสอน รูปภาพของบิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา พระมหากษัตริย์ ซึ่งตั้งใจประพฤติธรรม

การแสดงออกถึงการบูชา

1. ทางกาย ไม่ว่าจะประกอบกิจใด ๆ ให้อยู่ในความสำรวม
2. ทางวาจา สรรเสริญ ยกย่องคุณความดีท่านทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. ทางใจ ระลึกถึงคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพซาบซึ้ง

ประโยชน์ของการบูชา

1. ความดีใหม่จะเกิดขึ้น ความดีที่เกิดแล้วมีเพิ่มมากขึ้น
2. มีกิริยามารยาทสุภาพอ่อนโยน น่ารักน่านับถือ
3. ทำให้จิตใจผ่องใส
4. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์เพราะมีความสำรวมระวัง
5. ป้องกันการลืมหองผิด
6. ทำให้เกิดกำลังใจและอานุภาพอย่างมหาศาล
7. เป็นการเชิดชูบัณฑิตให้สูงขึ้นและ กำจัดคนพาลทางอ้อม

การปฏิบัติตนในการบูชา

อย่าบูชาในสิ่งที่ไม่ควรบูชาเพราะจะชักนำไปสู่ความมั่งงายหลงผิด จึงควรปฏิบัติตนคือ

1. ไม่บูชาคนพาล คือ ไม่ยกย่อง ไม่เชิดชู ไม่ส่งเสริม ไม่สนับสนุน คนพาล
2. ไม่บูชาสิ่งที่เกิดด้วยคนพาล เช่น รูปภาพ รูปปั้น ผลงาน สิ่งของเครื่องใช้หรือคำแนะนำจากคนพาล
3. ไม่บูชาสิ่งที่บูชาแล้วไม่ทำให้เกิดสิริมงคล เช่น รูปภาพดารานักร้องและนักกีฬาที่ไม่มีคุณธรรมเพียงพอ ภาพโฆษณาเกี่ยวกับอบายมุข
4. ไม่บูชาสิ่งที่บูชาแล้วทำให้งมงายไม่เกิดปัญญา เช่น ต้นไม้ใหญ่ ภูเขาสูง คนทรง ภูตผี ปีศาจ สัตว์ที่เกิดมามีลักษณะผิดปกติ ฯลฯ



เอกสารประกอบการเรียนที่3 บุชาผู้ควรบูชา เรื่อง ไม่สายเกินแก้

ให้นักเรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง “ ไม่สายเกินแก้” เพื่อตอบคำถามในแบบฝึกที่ 3 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ไม่สายเกินแก้

มีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีพ่อลูกคู่หนึ่งอาศัยอยู่ด้วยกัน พ่อชื่อ **ศักดิ์ชัย** ลูกชื่อ **พิชัย** ส่วนแม่เสียชีวิตไปนานแล้ว **ศักดิ์ชัย**จึงเลี้ยง**พิชัย**มาโดยลำพัง **ศักดิ์ชัย**เป็นนักธุรกิจที่ร่ำรวยมาก แต่ไม่มีเวลาให้**พิชัย**เลย **ศักดิ์ชัย**มักชดเชยโดยการให้เงิน**พิชัย**ครั้งละมาก ๆ **พิชัย**จึงไม่ตั้งใจเรียน และชอบหนีเที่ยวกับเพื่อนเสมอ ๆ โดยที่ผู้เป็นพ่อไม่รู้

เวลาผ่านไป **พิชัย**จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยด้วยคะแนนที่ไม่ดีนัก **พิชัย**ยังคงใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยไปวัน ๆ อยู่กับเพื่อน ไม่คิดที่จะหางานทำช่วย**ศักดิ์ชัย** ผู้เป็นบิดาเลย นอกจากนี้แล้ว **พิชัย**ยังเป็นบุคคลที่เขาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว ไม่ให้ความเคารพต่อใคร ๆ ก็ตามที่ได้มาหาสูบิดา เช่น เมื่อเพื่อน ๆ ของพ่อมาหาพ่อที่บ้าน **พิชัย**ก็จะไม่สนใจออกมาต้อนรับ ไม่ยกมือไหว้ ไม่สนใจพูดคุยด้วย ทำให้เพื่อน ๆ ของ**ศักดิ์ชัย**ผู้เป็นพ่อไม่ชอบ**พิชัย**นักและไม่ค่อยอยากมาติดต่อกับ**ศักดิ์ชัย**เลย

จนวันหนึ่งธุรกิจของ**ศักดิ์ชัย**มีปัญหา จากนักธุรกิจที่ร่ำรวย เขาต้องเลิกกิจการ ส่วนเงินที่เหลืออยู่**พิชัย**ผู้เป็นลูกชายก็ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยจนหมด ในที่สุด**ศักดิ์ชัย**กลายเป็นบุคคลล้มละลาย ถูกยึดทรัพย์ ทำให้**ศักดิ์ชัย**เครียดจนล้มป่วยลง **พิชัย**เห็นสภาพบิดารู้สึกสงสารบิดามาก และรู้สึกเสียใจกับการกระทำของตนเองที่ผ่านมา เพื่อน ๆ ของ**ศักดิ์ชัย**ทราบข่าวรู้สึกเห็นใจ**ศักดิ์ชัย**มากจึงยื่นมือเข้ามาช่วยตามสภาพที่ช่วยได้ ระยะเวลาสั้น ๆ เมื่อเพื่อน ๆ มาหา**ศักดิ์ชัย**ที่บ้าน **พิชัย**จะรีบกุลีกุจอออกมาต้อนรับ ปฏิบัติตนด้วยดี ยกมือไหว้ด้วยความนอบน้อม พุดจาสุภาพทักทายด้วยดี ทำให้เพื่อน ๆ ของ**ศักดิ์ชัย**รู้สึกเอ็นดูและเห็นใจ**พิชัย**ไม่น้อย ยิ่งเมื่อรู้ว่า**พิชัย**ไม่มีงานทำก็รีบช่วยหางานให้โดยฝากฝังกับเพื่อน ๆ เพื่อ**พิชัย**จะได้แบ่งเบาภาระให้พ่อได้ เมื่อ**พิชัย**ได้งานทำเป็นงานง่าย ๆ ได้เงินเดือนไม่มากนักเพราะเขาไม่ค่อยมีความรู้ ดังนั้นเขาจึงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับงานที่ทำ ทำให้**พิชัย**มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อได้เงินเดือนมา**พิชัย**ก็จะแบ่งส่วนหนึ่งไปฝากธนาคารไว้ เลิกใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยอย่างแต่ก่อน ในที่สุด **ศักดิ์ชัย**และ**พิชัย** ก็กลับมาใช้ชีวิตที่สุขสบายมากขึ้น แม้จะไม่เหมือนในอดีต แต่ทั้งคู่ต่างก็มีความสุข มีเงินฝากธนาคารไว้ใช้จ่ายจำเป็นมากพอสมควร

แบบฝึกที่ 3 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ชื่อเรื่อง ไม่สายเกินแก้

ชื่อกลุ่ม ชั้น

..... ประธานกลุ่ม

สมาชิก 1..... 2.....

3..... 4.....

5..... 6.....

1. ขั้นทบทวน

- จากเนื้อเรื่อง พิชัยและศักดิ์ชัย ได้รับความเดือดร้อนอย่างไร

.....

2. ขั้นสมมุติ

- ความเดือดร้อนเหล่านั้นมาจากสาเหตุใด

.....

3. ขั้นนิโรธ

- มีวิธีการใดบ้างที่พิชัยควรนำมาใช้แก้ปัญหา และการแก้ปัญหาของพิชัย จะเกิดผลดีต่อพิชัย และพ่ออย่างไรบ้าง

.....

4. ขั้นมรรค

- ให้เลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาของ พิชัย เพื่อให้เกิดผลดีมากที่สุด

.....

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

หัวข้อเรื่อง..... กลุ่มที่..... รายชื่อสมาชิก	ความถูกต้อง				สาระประโยชน์				วิธีการนำเสนอ				ความคิดริเริ่ม				การตรงต่อเวลา				รวม
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
1.																					
2.																					
3.																					
4.																					
5.																					
6.																					
7.																					

เกณฑ์การประเมิน

- 4 หมายถึง ดีมาก ผู้ประเมิน
- 3 หมายถึง ดี (.....)
- 4 หมายถึง ปานกลาง ครู/ เพื่อน
- 1 หมายถึง ผ่าน

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่	ชื่อ - สกุล สมาชิก	การ แสดง ความ คิดเห็น				การรับฟัง ความ คิดเห็น				ความสนใจ ในการ ทำงาน				ความ ร่วมมือ				การปรับ ปรุงผลงาน				รวม		
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		20	

เกณฑ์การประเมิน

- 4 หมายถึง ดีมาก ผู้ประเมิน
- 3 หมายถึง ดี (.....)
- 2 หมายถึง ปานกลาง ครู/ เพื่อน
- 1 หมายถึง ผ่าน

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง บุญผู้ควรบูชา

เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การบูชา หมายถึงข้อใด
 - ก. การเซ่นอย่างมั่งคั่ง
 - ข. การยกย่องชมเชยดาราโสมณาเหล่า
 - ค. การศรัทธาพระสงฆ์ที่มีคุณธรรม
 - ง. การคลั่งไคล้สักการะ
2. บุคคลที่ควรบูชาหมายถึงบุคคลในข้อใด
 - ก. บุคคลที่แต่งตัวเก่งน่าเลียนแบบ
 - ข. บุคคลที่ร่ำรวยจากการขายหวย
 - ค. บุคคลที่ชอบทำทานคนที่ด้อยกว่า
 - ง. บุคคลที่ชอบพกโทรศัพท์มือถือ
3. ลักษณะของบุคคลในข้อใดที่ไม่ควรบูชา
 - ก. นักกีฬาที่ทำชื่อเสียงให้ประเทศชาติ
 - ข. พระสงฆ์ที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด
 - ค. คนทรง
 - ง. พ่อแม่ที่มีฐานะยากจน
4. ข้อใดไม่ใช่ "ปฏิบัติบูชา"
 - ก. บุตรระลึกถึงคุณของบิดามารดา
 - ข. ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า
 - ค. หมั่นรักษาศีล
 - ง. กำจัดความโลภ โกรธ หลง
5. ข้อใดคือสิ่งที่เนื่องด้วยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 - ก. พระธาตุ
 - ข. พระพุทธรูป
 - ค. รูปภาพของบิดามารดา
 - ง. รูปพระสงฆ์สาวก

6. สิ่งใดที่บูชาแล้วทำให้เกิดความมั่งงาย
- รูปภาพพระมหากษัตริย์
 - รูปพระธาตุ
 - พระพุทธรูป
 - วัวสองหัว
7. ข้อใดคือผลดีของการบูชาบุคคลที่ควรบูชา
- ทำให้จิตใจชุ่มนัว
 - ทำให้หมดกำลังใจ
 - ทำให้คนพาลแพร่หลาย
 - ทำให้เจริญก้าวหน้า
8. อามิสบูชา เป็นการปฏิบัติของบุคคลในข้อใด
- กราบไหว้หมูหกขา
 - หมั่นทำบุญใส่บาตร
 - ซื้อผ้าไหมไปฝากแม่
 - เข้าวัดพัฒนาจิต
9. ข้อใดคือการแสดงออกถึงการบูชา
- ระลึกถึงคำสั่งสอนของครูอาจารย์
 - สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย
 - อยู่ในอาการสำรวมต่อหน้าพระสงฆ์
 - บูชาทุกสิ่งที่มีคุณกับเรา
10. สิ่งใดที่ควรปฏิบัติในการบูชา
- บูชาคนพาล
 - บูชาต้นไม้
 - บูชาสิ่งที่เป็นสิริมงคล
 - บูชาในความเท่ห์ของนักร้อง

แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง บุญผู้ควรบูชา

ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การบูชา หมายความว่าอย่างไร
 - ก. การเลื่อมใส ยกย่อง เชิดชู
 - ข. การเลียนแบบ
 - ค. การงมงาย
 - ง. การยกยอปอปั้น
2. บุคคลที่ควรบูชา คือใคร
 - ก. พระพุทธเจ้า
 - ข. พระสงฆ์
 - ค. บิดา มารดา ครู อาจารย์
 - ง. ทุกคนที่มีคุณกับเรา
3. การบูชาในข้อใดที่จัดว่าเป็นการบูชาสูงสุด
 - ก. บูชาด้วยความงมงาย
 - ข. บูชาด้วยความคลั่งไคล้
 - ค. บูชาด้วยการตั้งใจ
 - ง. บูชาด้วยความนิยม
4. ข้อใดจัดเป็นการบูชาประเภท **อามิสบูชา**
 - ก. กราบไหว้โบราณสถานศักดิ์สิทธิ์
 - ข. เข้าวัดฟังธรรม
 - ค. สวดมนต์ก่อนเข้านอนทุกคืน
 - ง. ส่งเงินให้บิดา มารดาทุกเดือน
5. สิ่งที่น่าองด้วยพระสงฆ์คือข้อใด
 - ก. พระพุทธรูป
 - ข. พระบรมสารีริกธาตุ
 - ค. พระธาตุ
 - ง. พระธรรมคำสั่งสอน

6. สิ่งใดบูชาแล้วทำให้เกิดสิริมงคล
- ภาพโฆษณาเบียร์
 - รูปพระมหากษัตริย์
 - รูปวีรวิททัศน์
 - รูปเกจิอาจารย์ใบ้หวยชื่อดัง
7. ข้อใดคือ**ประโยชน์**ของการบูชาบุคคลที่ควรบูชา
- ทำให้มีความสำรวมระวัง
 - ทำให้มีความหลงผิด
 - ทำให้หมดกำลังใจ
 - ทำให้บัณฑิตสูญไป
8. ข้อใดจัดเป็นการปฏิบัติอย่างมงาย
- บูชาลูกวัวสองหัว
 - บูชารูปภาพบิดามารดา
 - บูชารูปภาพพระสงฆ์สาวก
 - บูชารูปพระมหากษัตริย์
9. การบูชา สามารถปฏิบัติได้ทางใด
- ทางกาย
 - ทางวาจา
 - ทางใจ
 - ทางกาย วาจา ใจ
10. **ไม่ควรบูชาสิ่งที่ไม่ควรบูชา**เพราะเหตุใด
- เพราะจะกลายเป็นบัณฑิต
 - เพราะจะทำให้จิตใจแจ่มใส
 - เพราะจะทำให้หลงผิด
 - เพราะจะทำให้รวย

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง บุษาคู่ควรวบุชา

ก่อนเรียน

1. ค
2. ค
3. ค
4. ก
5. ข
6. ง
7. ง
8. ค
9. ง
10. ค

หลังเรียน

1. ก
2. ง
3. ค
4. ง
5. ค
6. ข
7. ก
8. ก
9. ง
10. ค

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

สาระพระพุทธศาสนา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

เรื่อง หลักกรรม (ความกตัญญู)

เวลา 2 ชั่วโมง

ความคิดรวบยอด

ความกตัญญูเป็นหลักปฏิบัติที่ดีของชาวพุทธ ที่แสดงให้เห็นว่าเรารู้ถึงบุญคุณและพยายามตอบแทนบุญคุณต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ที่มีบุญคุณกับเรา ผู้ที่ยึดมั่นในหลักกรรมความกตัญญู และนำไปปฏิบัติ จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จในอาชีพหน้าที่การงาน และการดำเนินชีวิตต่าง ๆ ไป ทำให้ชีวิตและสังคมสงบสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายของความกตัญญูและบอกถึงสิ่งที่ควรกตัญญูได้
2. ตระหนักถึงประโยชน์ของการกตัญญูและโทษของการอกตัญญู
3. แสดงออกถึงการกตัญญูในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของความกตัญญู
2. สิ่งที่ควรกตัญญู
3. ประโยชน์ของความกตัญญูและโทษของการอกตัญญู
4. การแสดงความกตัญญู

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่)

1. ขั้นนำ

- 1.1 แจ้างผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 1.2 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความกตัญญู เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความกตัญญู
- 1.3 รั้าความสนใจของนักเรียนโดยสุ่มเรียกนักเรียนให้เล่าเรื่องจากภาพยนตร์

หรือในละคร เกี่ยวกับความกตัญญูให้เพื่อนฟัง และให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นว่า ตัวละครที่เพื่อนเล่าให้ฟังนั้นมีความกตัญญูอย่างไร และผลที่ตัวละครตัวนั้นได้รับคืออะไร

2. ขั้นสอน

2.1 นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 6-7 คน โดยการจับสลาก ผู้ที่ได้เลข เหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม

2.2 ครูแจกเอกสารประกอบความรู้ที่ 4 เรื่อง ความกตัญญู ครูและนักเรียนช่วยกัน ศึกษาและสรุป เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความกตัญญูในองค์ประกอบต่าง ๆ

2.3 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นทุกข์ ครูเล่านิทาน เรื่อง ลูกกตัญญู จากเอกสารประกอบการเรียนที่ 4 ให้นักเรียนฟัง เมื่อเล่าจบให้แต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ได้อ่านครูเล่า โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ ดำเนินการ และเลขานุการกลุ่มจดบันทึกผลการอภิปราย

ขั้นสมุทัย นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่พบในเรื่องและสรุปผล ในแบบฝึกที่ 4 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ขั้นนิโรธ แต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดเป้าหมายในภาวะที่หมดปัญหา เสนอแนวทางการ แก้ปัญหาที่พบในขั้นสมุทัย โดยเสาะแสวงหาข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลายวิธีจาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ขั้นมรรค แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาที่เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้น นิโรธ เลือกแนวทางที่ดีที่สุดและร่วมกันกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่ เป้าหมายในขั้นนิโรธนั้น ส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสรุปผล

3.1 แต่ละกลุ่มส่งแบบฝึกที่ 4 เรื่อง ลูกกตัญญู เพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ ที่ใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่

3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวทางในการแก้ปัญหาจากเรื่องอีกครั้งหนึ่งเพื่อ เป็นแนวทางให้กับนักเรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3.3 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง ความกตัญญู เพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจในความหมายของความกตัญญู สิ่งที่ควรกตัญญู สามารถตระหนักถึงประโยชน์ของ การกตัญญูและโทษของการอกตัญญูตลอดจนสามารถที่จะแสดงออกและปฏิบัติความกตัญญูใน ชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบความรู้ที่ 4 เรื่อง ความกตัญญู
2. เอกสารประกอบการเรียนที่ 4 เรื่อง ลูกกตัญญู
3. แบบฝึกที่ 4 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่ เรื่อง ลูกกตัญญู

กระบวนการวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ตรวจแบบฝึก
2. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. การนำเสนอผลงาน
4. การทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

1. แบบฝึก
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบสังเกตการนำเสนอผลงาน
4. แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. แบบฝึกใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 80
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มและแบบสังเกตการนำเสนอผลงาน ใช้เกณฑ์

4	หมายถึง ดีมาก
3	หมายถึง ดี
2	หมายถึง ปานกลาง
1	หมายถึง ผ่าน
3. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียนใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 60

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน
2. ห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม
3. สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือนิทาน ฯลฯ
4. บุคลากรในห้องเรียน

เอกสารประกอบความรู้ที่ 4
เรื่อง ความกตัญญู

ความหมายของความกตัญญู

ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกในบุญคุณของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำต่อเรา ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจ ที่ซาบซึ้งในประโยชน์และคุณค่าที่บุคคลและสิ่งต่าง ๆ ได้ให้และกระทำ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขกับตนเองและเกื้อหนุนในการดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยความสงบสุข

สิ่งที่ควรกตัญญู

สิ่งที่ควรกตัญญูแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. กตัญญูต่อบุคคล ใครก็ตามที่มีบุญคุณกับเรา ไม่ว่าจะมากน้อยเพียงใด จะต้องกตัญญูรู้คุณท่านด้วยความซาบซึ้ง พยายามหาโอกาสตอบแทนท่านโดยเฉพาะ พ่อ แม่ ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. กตัญญูต่อสัตว์ ได้แก่สัตว์ที่มีบุญคุณกับเราเช่น สุนัข ช้าง ม้า วัว ควายที่ใช้งาน ต้องใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่เบียดเบียนจนเกินไปและเลี้ยงดูให้อาหารไม่ให้อดหยากและให้การพักผ่อนเพียงพอ

3. กตัญญูต่อสิ่งของ สิ่งของใดก็ตามที่มีบุญคุณกับเรา เช่น หนังสือ เสื้อผ้า สถานศึกษา วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในการศึกษา หรือด้านอาชีพที่จะต้องดูแล ให้การบำรุงรักษาเพื่อก่อประโยชน์ต่อตนเองต่อไป

4. กตัญญูต่อสิ่งทีธรรมชาติสร้างขึ้นรอบตัวเรา เช่น แม่น้ำ ภูเขา ดิน น้ำตก ป่าไม้ แร่ธาตุ ฯลฯ เป็นพื้นฐานให้เราใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข จำเป็นจะต้องใช้อย่างประหยัดดูแลรักษาทำนุบำรุงให้คงสภาพเดิม

ประโยชน์ของการกตัญญูและโทษของการอกตัญญู

ประโยชน์ของการกตัญญู

1. ไม่มีเวรไม่มีภัย
2. มีสติ ไม่ประมาท
3. เกิดขันติ หิริโอตตัปปะ
4. คนอื่นยกย่องสรรเสริญ
5. ลาภผลเกิดขึ้นโดยง่าย

โทษของการอกตัญญู

1. มีอันตรายต่าง ๆ
2. ขาดสติ มีความประมาท
3. ไม่มีความสุข
4. คนอื่นไม่ยกย่องสรรเสริญ
5. ไม่มีความสำเร็จก้าวหน้า

6. จิตใจผ่องใส ผู้คนอยากคบหา

6. ผู้อื่นไม่อยากช่วยเหลือ

7. อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

7. สังคมไม่ยอมรับ

การแสดงความกตัญญู

การแสดงความกตัญญูเราสามารถปฏิบัติตามโอกาส ตามสภาพความพร้อมและความเหมาะสม ซึ่งบางคนปฏิบัติได้เพียงการกตัญญูที่อยู่ในใจเท่านั้น แต่บางคนสามารถแสดงออกด้วยการกระทำด้าน กาย วาจา และใจในการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ เราสามารถแสดงออกได้ดังนี้

พ่อแม่ - ควรแสดงออกด้วยการเอาใจใส่ทั้งด้านร่างกายและจิตใจของท่าน ให้ทรัพย์สินสิ่งของท่าน ช่วยทำกิจของท่านตามต้องการ ประพฤติตนเป็นคนดีและอุทิศส่วนกุศลให้ท่านเมื่อท่านล่วงลับ

ครู- อาจารย์ - ให้การยกย่องนับถือด้านกริยามารยาท ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประพฤติตนตามคำสั่งสอนของท่าน มีน้ำใจ ให้การช่วยเหลือและให้วัตถุสิ่งของตามสมควร

ญาติมิตร - เพื่อแบ่งปันในเรื่องสิ่งของ พุดจามีน้ำใจ ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ - ทั้งการพูด การกระทำและการคิด ต้องตั้งาม อุปลัมภ ด้วยปัจจัยตามกำลังศรัทธา และปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนา

พระมหากษัตริย์ - ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เคารพทูลปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

สัตว์ - ให้อาหาร ให้เวลาพักผ่อน ดูแลรักษายามเจ็บป่วย

สิ่งของ - ดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี พร้อมใช้เสมอ

สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น - ใช้อย่างประหยัดคุ้มค่า ดูแลรักษาและบำรุงให้อยู่ในสภาพดี ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่สามารถจัดการได้ เช่น การปลูกป่า



เอกสารประกอบการเรียนที่ 4 ความกตัญญู

เรื่อง ลูกกตัญญู

อ่านเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง “ลูกกตัญญู “ เพื่อตอบคำถามในแบบฝึกที่ 4 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ลูกกตัญญู

มีพี่น้องคู่นึง คนพี่ได้ลูกสาวเศรษฐีเป็นภรรยา ส่วนคนน้องได้ลูกสาวคนจนเป็นภรรยา ทั้งสองพี่น้องมีฐานะที่แตกต่างกันมาก

วันหนึ่งพ่อมาเยี่ยมเยียนลูกชายคนโตที่ได้เมียเศรษฐี ลูกชายเห็นพ่อยากจนแต่งตัวสกปรก จึงทำเป็นไม่รู้จำพ่อ พ่อจึงมาบ้านลูกคนเล็กที่มีฐานะยากจน ลูกชายเห็นพ่อก็ดีใจจึงนำข้าวซึ่งมีเพียงเล็กน้อยมาให้พ่อกินบรรเทาความหิว

ต่อมาพ่อได้ล้มป่วยลงก่อนพ่อจะตาย ได้บอกลูกว่าถ้ามีสัตว์อะไรมาเกาะที่ปากโลงศพ ก็ให้นำมาเลี้ยงไว้ เมื่อพ่อสิ้นใจลูกชายคนเล็กก็นำศพพ่อไปเผายังป่าช้า ลูกชายเห็นนกเขามาเกาะที่ปากโลงศพของพ่อก็นำมาเลี้ยงตามคำที่พ่อสั่งไว้

เมื่อกลับมาถึงบ้าน นกเขาก็ขันออกมาครั้งหนึ่งเงินก็ร่วงมาที่หนึ่ง ลูกชายคนเล็กก็เริ่มมีฐานะดีขึ้นตามลำดับ พี่ชายทราบเรื่อง จึงมาขอยืมนกเขาไปเลี้ยงบ้าง น้องชายก็ให้ยืมไป แต่เมื่อนกเขาขันหน้าจั่วบ้านก็พังลง นกเขาขันอีกที่บ้านก็พัง

พี่ชายโมโหมาก จึงขุดหลุมฝังนกเขา น้องชายไม่เห็นนกเขาจึงมาทวงถามพี่ชาย พี่ชายก็บอกว่าหมกหลุมแล้ว น้องชายก็ตามไปขุดกระดูกนำนกเขามาทำหวี เมื่อหวีผมทำให้น้องชายร่ำรวยขึ้นอีก

พี่ชายจึงมาขอยืมหวีกระดูกนกไปอีก เมื่อหวีผมผมก็ร่วงเป็นคนหัวล้าน พี่ชายโมโหจึงขว้างทิ้ง เมื่อน้องมาทวงถามก็บอกว่าขว้างทิ้งแล้ว น้องก็ตามไปเก็บมาทำไม้จิ้มฟัน นำมาแคะฟันก็ยิ่งร่ำรวย พี่ชายรู้เข้าก็มาขอไปแคะฟันบ้าง และเมื่อพี่แคะฟัน ฟันก็หลุดหมดปาก

นี่แหละคนไม่รู้จำบุญคุณพ่อแม่ บ้านก็ไม่มี หัวก็ล้าน ฟันก็หลุด



แบบฝึกที่ 4 การคิดตามขั้นตอนของอริยสัจสี่

ชื่อเรื่อง ลูกกตัญญู

ชื่อกลุ่ม ชั้น

..... ประชานกลุ่ม

สมาชิก 1. 2.

3. 4.

5. 6.

1. ขั้นทุกข์

- จากเนื้อเรื่อง พี่ชาย มีความเดือดร้อนอย่างไร

.....
.....
.....

2. ขั้นสมุทัย

- ความเดือดร้อนเหล่านั้นมาจากสาเหตุใด

.....
.....
.....

3. ขั้นนิโรธ

- มีวิธีการใดบ้างที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของ พี่ชาย และ ถ้าแก้ปัญหาเหล่านี้ได้จะเกิดผลดีต่อ พี่ชายและครอบครัวของเขาอย่างไร

.....
.....
.....

4. ขั้นมรรค

- ให้เลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ผลในข้อ 3

.....
.....
.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่	ชื่อ - สกุลสมาชิก	การ แสดง ความ คิดเห็น				การรับฟัง ความ คิดเห็น				ความสนใจ ในการ ทำงาน				ความ ร่วมมือ				การปรับ ปรุงผลงาน				รวม		
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		20	

เกณฑ์การประเมิน

- | | |
|-------------------|------------------|
| 4 หมายถึง ดีมาก | ผู้ประเมิน |
| 3 หมายถึง ดี | (.....) |
| 2 หมายถึง ปานกลาง | ครู/ เพื่อน |
| 1 หมายถึง ผ่าน | |

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง กตัญญู

เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ความกตัญญูมีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด
 - ก. **แดง** ชิกหนังสือเรียนมาพับจรวดเล่น
 - ข. **ปึก** สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกคืน
 - ค. **นิต** รู้สึกอายเพื่อนที่มีพ่อแม่เป็นชาวนา
 - ง. **น้อย** เตะสุนัขที่เลี้ยงไว้เวลาโมโห
2. ข้อใดแสดงออกถึงความกตัญญูต่อพระมหากษัตริย์
 - ก. ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ
 - ข. เป็นพลเมืองดีของชาติ
 - ค. ทำบุญใส่บาตร
 - ง. เชื้อฟังคำสั่งสอน
3. บุคคลใดจัดว่ามีความกตัญญูต่อสิ่งของ
 - ก. **แดง** ไหว้พระทุกคืน
 - ข. **ดำ** บริจาคหนังสือให้แก่โรงเรียนที่เคยเรียน
 - ค. **คริม** ร่วมโครงการปลูกป่าเพื่อในหลวง
 - ง. **ดวง** ไม่เขียนตีวูวที่เห็นมทุกวัน
4. ลักษณะใดที่แสดงถึงการแสดงความกตัญญูต่อสภาพแวดล้อม
 - ก. ตัดไม้ทำลายป่า
 - ข. ใช้สิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
 - ค. ดูแลรักษาและให้สิ่งทดแทน
 - ง. นำมาใช้อำนวยความสะดวกอย่างฟุ่มเฟือย
5. ข้อใดจัดว่าเป็นผู้มีความตระหนักในความกตัญญูมากที่สุด
 - ก. **สมชาย** นึกถึงเพื่อนที่มาส่งตอนค่ำ
 - ข. **สดี** ใสขาบซึ่งบุญคุณของสุนัขที่ช่วยเห่าขโมย
 - ค. **สมนึก** รู้ถึงบุญคุณของพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมา
 - ง. **สมใจ** ระลึกถึงบุญคุณพระมหากษัตริย์

6. ผู้ที่มีความกตัญญูจะเกิดประโยชน์ในข้อใด
- ก. มีสติสัมปชัญญะไม่มั่นคง
 - ข. ทำให้สังคมเดือดร้อน
 - ค. ได้รับการยกย่อง ชมเชย
 - ง. จิตใจไม่ผ่องใส
7. กตัญญูเป็นการแสดงออกในบุคคลใด
- ก. ผู้รับและผู้ให้
 - ข. คนกับสัตว์
 - ค. เด็กแสดงกับผู้ใหญ่
 - ง. คนกับสถานที่
8. ข้อใดแสดงออกถึงความกตัญญูต่อคนที่สละที่นั่งให้เราบนรถเมล์
- ก. ให้อาหาร ไม่ทำร้าย
 - ข. ช่วยเหลือทำงานบ้าน
 - ค. ให้รางวัล
 - ง. กล่าวคำขอบคุณ
9. ความกตัญญู ควรปฏิบัติกับข้อใดเป็นข้อแรก
- ก. สัตว์
 - ข. นุพการี
 - ค. สภาพแวดล้อม
 - ง. สถานศึกษา
10. จากการเป็นผู้มีความกตัญญู จะเกิดประโยชน์ในการปฏิบัติกับใครมากที่สุด
- ก. ผู้ที่ปฏิบัติ
 - ข. ผู้ถูกปฏิบัติ
 - ค. พ่อแม่ผู้ปฏิบัติ
 - ง. สังคมที่อยู่อาศัย

แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง กตัญญู

เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับความกตัญญู
 - ก. รู้ว่าใครมีคุณแก่เรา
 - ข. การทำความดีตอบแทน
 - ค. การตอบแทนคุณพ่อแม่
 - ง. เป็นสัญลักษณ์ของคนจีน
2. ข้อใดไม่ใช่ผลเสีย จากการที่มนุษย์ขาดความกตัญญูต่อแม่น้ำ
 - ก. น้ำในแม่น้ำเน่าเสีย
 - ข. เป็นที่เกิดของสัตว์น้ำและวัชพืช
 - ค. แม่น้ำเป็นแหล่งเผยแพร่เชื้อโรค
 - ง. ไร้ประโยชน์จากแม่น้ำไม่ได้
3. ข้อใดเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อสัตว์ที่มีบุญคุณ
 - ก. ทำบุญใส่บาตร
 - ข. ทำบุญขึ้นบ้านใหม่
 - ค. กล่าวคำขอขมาใจ
 - ง. ให้อาหารไม่ทำร้าย
4. " กิบนบนเรือน ขี้รดบนหลังคา" เป็นคำพังเพยที่ใช้เปรียบเทียบกับบุคคลที่ขาดคุณธรรมข้อใด
 - ก. อธิปไตย
 - ข. สติสัมปชัญญะ
 - ค. กตัญญู
 - ง. สังคหวัตถุสี่
5. ปัจจุบันมีบ้านพักคนชราเพิ่มขึ้นทุกจังหวัด มีสาเหตุจากอะไร
 - ก. มีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ
 - ข. สังคมเลียนแบบตะวันตกมากขึ้น
 - ค. สภาพเศรษฐกิจรัดตัวไม่มีคนดูแล
 - ง. คนในสังคมขาดความกตัญญูมากขึ้น

6. ข้อใดคือ**ประโยชน์**จากการมีความกตัญญู
- ไม่เกิดลาภผล
 - ไม่เจริญก้าวหน้า
 - เกิดขันติ
 - รักษาคุณความดีไว้ไม่ได้
7. ข้อใดเป็นโทษของการอกตัญญู
- สังคมที่อยู่อาศัยสงบสุข
 - บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความสุข
 - สภาพแวดล้อมเสียหาย
 - ผู้ปฏิบัติได้รับการยกย่องชมเชย
8. สิ่งที่เราควรแสดงความกตัญญูคือข้อใด
- สัตว์ที่ช่วยทำงานให้เรา
 - บุคคลที่มีอุปการคุณกับเรา
 - สถานที่ให้เราศึกษาเล่าเรียน
 - บุคคล สัตว์และสิ่งของที่มีบุญคุณกับเรา
9. ควรปฏิบัติความกตัญญูกับบุคคลหรือสิ่งใดเป็นข้อแรก
- สิ่งของเครื่องใช้
 - สัตว์
 - บุพการี
 - สถานศึกษา
10. ความกตัญญูช่วยให้ผู้ปฏิบัติ ประสบความสำเร็จเนื่องจากอะไร
- มีความอดทนสูง
 - ได้รับมรดกจำนวนมาก
 - มีสติปัญญาฉลาด
 - มีบุคลิกภาพที่ดี

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง กตัญญู

ก่อนเรียน

1. ข
2. ข
3. ข
4. ค
5. ข
6. ค
7. ก
8. ง
9. ข
10. ก

หลังเรียน

1. ก
2. ข
3. ง
4. ค
5. ง
6. ค
7. ค
8. ง
9. ค
10. ข

ภาคผนวก ง

ตาราง

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ตัวเลือก ที่ถูกต้อง	คะแนนความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					R	IOC
		1	2	3	4	5		
1	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	ข	+1	+1	+1	+1+	+1	5	1
4	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
13	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
15	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
16	ค	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
17	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
18	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
19	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
20	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

ข้อที่	ตัวเลือก ที่ถูกต้อง	คะแนนความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					R	IOC
		1	2	3	4	5		
21	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
22	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
23	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
24	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
25	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
26	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
27	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
28	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
29	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
30	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
31	ก	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
32	ง	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
33	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
34	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
35	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
36	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
37	ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
38	ค	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
39	ข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
40	ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

คนที่	คะแนนก่อนการเรียน (40 คะแนน)	คะแนนหลังการเรียน (40 คะแนน)	ผลต่าง (D)
1	20	26	6
2	30	34	4
3	27	31	4
4	24	33	9
5	30	34	4
6	25	28	3
7	29	36	7
8	29	36	7
9	23	32	9
10	31	34	3
11	32	33	1
12	15	23	8
13	19	27	8
14	20	26	6
15	18	20	2
16	24	25	1
17	30	33	3
18	26	33	7
19	23	29	6
20	32	36	4

ตารางที่ 2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนการเรียน (40 คะแนน)	คะแนนหลังการเรียน (40 คะแนน)	ผลต่าง (D)
21	28	31	3
22	35	38	3
23	32	35	3
24	30	30	0
25	32	33	1
26	31	33	2
27	35	36	1
28	33	35	2
29	26	35	9
30	32	35	3
31	33	33	0
32	32	33	1
33	31	37	6
34	29	32	3
35	30	37	7
36	28	31	3
37	13	13	0
38	33	36	3
39	30	34	4

ภาคผนวก จ
สถิติวิเคราะห์ข้อมูล

สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตรการหาค่าเฉลี่ย Ferguson
(ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2538 : 13)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. หาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักกรรม โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำนวณจากสูตร สมบูรณ์ ชิตพงษ์ (ม.ป.ป. : 3)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	N	แทน	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

3. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{\sum X - \bar{X}^2}{N-1}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\Sigma(X)$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

4. ทดลองความมีนัยสำคัญของคะแนน ระหว่างก่อนการเรียนและหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง

$$t = \frac{\Sigma D}{\frac{\sqrt{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}}{N-1}}$$

เมื่อ	ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนน
	ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างยกกำลังสอง
	$(\Sigma D)^2$	แทน	กำลังสองของผลรวมของผลต่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางดาวรุ่ง อิ่มเอิบ
วัน เดือน ปีเกิด	21 ธันวาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. (เอกภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูนครราชสีมา พ.ศ. 2533
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7